

Dolžina plačana v gotovini

Kovjancič

Ilustrirani družinski mesečnik

2

Skromni grob velikega moža:

zadnje bivališče pokojnega voditelja dr. Antona Korošca na Navju — o Božiču

(Foto O. Kocjan)

Opus 10

Tine Buk:

Na pravih

Neslišno so se odprla vrata bolniške sobe, zdravnik je v belem plašču stopil iz bolniške sobe na hodnik in si v že pripravljenem umivalniku umil roke, ki so dišale po zdravilih. Stana mu je dala brisačo in prijela za klobuk in aktovko, kamor je spravljala orodje. Njene oči so se vprašujoče zazrle v njegov, od dela pordeli obraz, hoteč razbrati z njega, ali je že blizu konec teh neznočnih dni in tednov, ki so se kot težek plaz zgrnili nad njo. Toda bil je tak ko vedno, miren in skoraj lahko nasmejan, na njem ni bilo niti znakov o upanju, niti o razočaranju. Samo oči so se za trenutek srečale z njenimi, tiste nemirne, svetle oči, ki so včasih nenadoma obstale na njej, jo objemale, se zagrizle vanjo in jo spravljale v zadrego. Neznani ogenj je gorel v teh očeh, zdaj je bilo usmiljenje, zdaj zopet nekaj, česar se je bala in ni vedela zakaj. In te oči so se nasmehnilo tako, kakor se nasmehne človek, kadar pričakuje nekaj veseliga, velikega, o čemer sanja že davno.

Uravnal je z roko ko noč črne lase, si pred zrcalom popravil ovratnico, ki mu je zlezla na stran, in oblekel svetel pomladni plašč. Stana je stopila za njim.

»Gospod zdravnik, kako mislite, bo kmalu dobro?«

Ozrl se je nanjo od strani, ustnice so se mu raztegnile v čuden smehljaj.

»Dobro? — Mislim, da bo kmalu konec!«

Pri vratih je Stana obstala.

»Ali vas smem tudi ponoči poklicati, če bi Ivan potreboval?«

»Kadar hočete, gospa.«

Zahvalila se mu je z lahnim priklonom in odprla vrata. Drugekrati je s kratkim »lahko nočo« odšel po stopnicah, zdaj pa je nenadoma obstal pred njo in jo prijel za roko, v obeh je zažarelo nekaj kot prošnja. Začudena se mu je umaknila za korak k obešalniku ob oknu, kjer je visela njena domača obleka. Z nežno kretnjo je dvignil k ustnicam rob njenega predpasnika in ga poljubil. Potem je brez besede stopil skozi vrata. Gredoč po stopnicah se je ozrl po njej prav ko je tiho zaprla vrata in kakor v omotici odšla po prstih v bolniško sobo. Sedla je brez misli na rob Ivanove postelje, nekaj časa z očmi blodila po mračnem prostoru in se potem zagledala nekam skozi okno v večer. Srce ji je nemirno utripalo, da jo je bolelo v sencih, zmedene misli so le počasi dobivale določno obliko.

»Zakaj je to storil?«

Šla je s trepetajočo roko počasi čez potno čelo, kakor bi hotela pregnati misli, ki so se ji vsiljevale. — Ali jo morda ljubi? — Ne, to ni mogoče, to ne sme biti, saj vendar ve, da je poročena! — In sam je rekel, da bo kmalu konec bolezn, Ivan bo zopet zdrav. — Pa je kljub temu storil to! — Zakaj? —

S široko odprtimi očmi je strmela v prihajajočo noč, misli so se mešale in vrtinčile skozi možgane brez jasnosti in cilja. Kakor v filmu je bežala mimo nje pot, ki je bila njeno življenje, zdaj sončna, zdaj temna, s trnjem prepletena. Tistih redkih črnih dni skoraj ni videla, bilo je samo sonce, mladost. In tam nekje v najsvetlejši dan je stopil nenadoma Ivan. — Kaj je morda on zasenčil to svetlo pot? — Ne, ni je! — Saj ga je ljubila, zato je postal njen mož, njen od groba. Pa, ali more ljubezen nekaj zasenčiti, ko je sama svetlejša od sonca? — In vendar je zdaj nepredirno trnje prerastlo njeno pot, vsak dan znova krvavijo njene noge, ko hodi po njej dalje in dalje... Kam?... Naprej, samo naprej, poti nazaj ni več, mladost je šla mimo kot sen... Iz teme je zrasel pred njo oltar, ves žareč v siju neštevilnih sveč. Tam je pred duhovnikom božjim stopila čez prag življenja in vrata so se za njo zaprla. Za njimi je ostalo vse, kar se imenuje mladost...

V farni cerkvi je zazvonilo zdravamarijo. Prižgala je lučko pred kipom Matere božje v kotu in glasno molila angelski pozdrav, Ivan je s slabotnim glasom odgovarjal.

Preteklo je nekaj dni, Ivanu ni odleglo, postajal je celo slabši. Prečute noči so na Staninem obrazu puščale čedalje vidnejše sledove. Pobelдела je, oči so se globoko pogreznele pod blede čelo in obrobili so jih temni kolobarji, prej polno lice se je zožilo. Zdravnik jo je opazoval in na vsakem koraku kazal sočutje do nje.

»Gospa, preveč se trudite, preveč bedite! — Malo manj skrbite, pa bo še vedno preveč. — Saj je tako...«

Ni končal. Zakašljaj je in začel spravljati orodje v aktovko.

»Ne, gospod zdravnik, hočem, moram skrbeti zanj.«

Njegove svetle oči so se uprle vanjo in za hip obstale na njenem shujšanem obrazu. Zazdelo se ji je, da je ta pogled poln usmiljenja. Obrnila se je od njega in začela popravljati zavese na oknu. Ko je odšel, je po prstih stopila k Ivanovi postelji in sedla na rob. S slabotnimi, vročičnimi očmi je tipal skozi polmrak, poiskal na odeji njeno roko in jo nežno stisnil z osušenimi, skoraj prozornimi prsti.

»Ivan, kaj hočeš?«

»Nič, Stana, nič. — Samo to sem ti hotel povedati, da se nikar preveč ne ubijaj z menoj!«

Zgrabila ga je za roke in se nagnila k njemu.

»Ne govori tako, Ivan! — Še premalo skrbim zate!«

»Si videla danes? — Nič ni hotel povedati, kako je. — Pa jaz dobro čutim, dobro vem, da je blizu konec.«

Kašelj ga je zgrabil v prsih, potegnil je odejo do ust in se obrnil v steno.

»Oh, Ivan!«

Stana je naslonila glavo na blazino k njegovim, solze so se ji vtilile iz oči:

»Meni je rekel, da bo kmalu dobro. — Ne misli, da je tako hudo. Le zdi se ti tako, ker vedno ležiš.«

Potem je nenadoma utihnila. V ušesih so ji zazvenele zdravnikove besede: Malo manj skrbite, pa bo še vedno preveč. Saj je tako... — Kaj je hotel s tem povedati? — Da je morda vse zaman? — Zdaj so ji v hipu postale jasne vse njegove dvoumne besede o Ivanovi bolezn in v zadnjih dneh, zdaj je tudi razumela njegovo nenavadno vedenje, njegove dolge strastne poglede. — Torej računa z Ivanovo smrtjo? — Stresla se je ob tej misli in s strahom pogledala okoli sebe. — Da bi ta soba morala ostati prazna, da bi ostala tu ona sama, brez Ivana? Da on več ne bi ležal tu, pa čeprav bolan? — Zgoče so se rezale misli v možgane, v srcu ji je rastla groza. Ko je Ivan zaspal, je vsa tresoča se legla in ni mogla zatisniti očesa.

Zunaj je vriskala pomlad. Skozi okno je veter prinašal valove cvetličnega vonja s sosednih vrto, pomešanega s šelestenjem mladega listja na gizdalinskih topolih ob cesti, nad hišami, in visoko v jasni modrini neba so cvrčale lastovice. Ivan je ležal v postelji ves zavrt v blazine in gorel v silni vročini. Njegove motne, izpite oči so begale po mračni sobi od predmeta do predmeta in se za trenutek izgubile skozi zelene zavese v sončno daljavo. Včasih se je nenadno pognal proti oknu, kakor da hoče ven, pa je brez moči padel po preprog. Potem je tolkel s pestmi okoli sebe in kričal, naj ga puste ven, proč od tod, kjer ga hočejo uničiti.

Zdravnik je prihajal vsak večer, vsak večer so ga Stanine plahе oči vpraševale: Kako je? — In vsak večer so dobile isti odgovor: Nič ni bolje. — Vročina! —

Nekega večera je stopil pred njo in jo prijel za roke. Čutila je, da je nemiren, glas mu je drhtel.

»Gospa, kaj nič ne vidite? — Zanj vendar ni več pomoči. — Mogoče še nekaj dni... in... potem...«

Močneje jo je stisnil za roke, se nagnil nizko k njej, jo s čudnim ognjem pogledal v oči in skoraj strastno zašepetal skozi stisnjene zobe: »... in... potem... naju ne bo ločil nihče več!«

Sklonil se je še niže, da je čutila njegovo vročo sapo, in jo hotel poljubiti na ustnice. Iztrgala se mu je in kakor omotična zaloputnila vrata za njim. V dušičem mraku bolniške sobe se je poleg Ivanovega iz njenih zmedenih misli nenadoma izvil smehljajoč zdravnikov obraz. Zmajala je z glavo in se z grenkim nasmehom sklonila k Ivanu.

Na poljih in travnikih je bil maj. Od vsepovsod so dišale vrtnice, akacijevi gozdovi so bili snežnobeli v cvetju. Polknice na Staninih oknih so bile priprte, hodnik je preplavljala mehka polsenca, ki so skozi njo padali sončni žarki in trepetali na nasprotni steni in po preprogah. Iz kletke nad oknom je klical škorec: Ivan, kje si? — Zdravnik je ves sijoč v lica prišel iz bolniške sobe, objel Stano in ji mehko gledal v oči. Stana ni bila iznenadena, niti malo vznemirjena. Uprla se je s kolmci v njegove prsi in siknila skozi zobe:

»Pustite me!«

Tedaj mu je v očeh zagorela strast, dihal je sunkovito, žile na čelu so posinele. Zagrabil jo je okrog pasu in trdo stisnil k sebi.

»Povej zdaj: Da?«

»Ne! — Nikdar!«

Zakričala je skoraj in se mu z vso silo iztrgala iz rok, trepetajočih od razburjenja. Za hip je pobledele, roke so se mu povesele. Nato ga je zalila rdečica, ustnice so mu zadrhtele v onemogli jezi nad porazom, divje je pogledal Stano, pograbil klobuk in aktovko in odvihral po stopnicah. Stana se je naslonila z glavo na podboje vrat v sprejemnico, vse telo se ji je stresalo od razburjenja. Ko je zaloputnil vrata za sabo, se je v prvem hipu z zaničevanjem ozrla za njim, toda že v naslednji sekundi ji je oči napolnila groza. Stisnila je zobe, planila za njim in se z vso močjo uprla v vežna vrata, ki jih je hotel odpreti.

»Gospod zdravnik! — Lepo prosim! Midva morava ostati prijatelja!«

In pristavila je tiho, kakor sama zase:

»Zaradi njega... zaradi... Ivana.«

Naslonila je glavo na njegovo roko, s katero je držal za kljuko, in bruhnila v jok. V menjajočem se navalu jeze, ponižanja in trenutnega sočutja jo je rahlo odrinil in stopil na cesto.

Vsa omotična se je Stana s težavo privlekla po stopnicah in skoraj brez zavesti omahnila skozi priprta vrata v bolniško sobo. V nos ji je udaril strupeno težek zrak, nasičen s hlapi zdravil in potu. Z obema rokama se je oprla na steno in se pritipala do moževe postelje. Ivan je ležal mirno, z zaprtimi očmi. Odeja na prsih se je dvigala in padala v neenakomernih presledkih, dihal je težko. Sedla je na stol poleg postelje, se oprla na rob postelje in skušala razmisliti, kaj se je malo prej z njo zgodilo. Toda misli so bile otrpele, negibne, v očeh so jo pekle še neosušene solze. Vedela je dobro, kaj hoče zdravnik, ni pa mogla verjeti, da bi mogel zase izrabiti celo bolezen njenega moža. Saj prihaja že dva meseca vsak dan, pa mu do zdaj ni mogla očitati ničesar. Kaj morda res misli, da Ivan ne bo ozdravel? — Oči so ji splavale na posteljo in na prozoren obraz med blazinami. Bil je podoben bolj okostnjaku kot živemu človeku. Ustnice so bile napol odprte in skozi nje se je ob vsakem dihu trgalo hropenje.

Nad posteljo je visela velika fotografija: ona z Ivanom na poročni dan. To je bilo pred letom dni. Takrat je videla pred seboj sončno bodočnost ob njem, otroke, dom. — Zaprla je oči ob tem spominu, hotoč ga zadržati pri sebi. — Zdaj? — Pogledala je še enkrat na steno in zatrepetala: Na sliki ni bilo več Ivana, nejasna lisa je bila tam in iz nje se je čedalje razločnejše smehljajal drug obraz — zdravnik. Sključila se je nad mizo kakor pod strašno težo in se prijela za glavo. Začutila je, da se v njej nekaj trga na dvoje, na eni strani jasno in že dognano, na drugi še megleno, do zdaj nepoznano. V trenutnem prisilnem navalu bridkosti, ko se je nad njeno

Sedemdesetletnico bo praznoval F. S. Finžgar, eden najpomembnejših slovenskih pisateljev. Slika ga kaže (sededečega) v mladih letih v družbi dr. Iz. Cankarja, † igralca Antona Verovška in † Ivana Cankarja.

dušo zgrnilo trpljenje brez upanja na konec, je zajokalo skozi misel kesanje:

»Zakaj sem to storila?«

Zaželela si je proč od tod, ven, daleč nekam, kamor ne bi segel niti spomin na sedanost, kjer bi, četudi samo za hip, mogla pozabiti na to moreče ozračje boleznin in umiranja.

In ne da bi se tega zavedala, je vstala pred njenimi očmi primerjava:

Ivan... bolan... čez nekaj dni... mrlič. — Zdravnik pa...

Vrgla se je oblečena na posteljo in topo zastrmela v strop, ki ga je medlo obsevala zeleno zastrta nočna svetilka. Oči so ji brez cilja spolzele po slikarijah in podobah mimo okna, ki je za njim prežala noč s svojo žametno temo, dokler jih ni pritegnila belota trpečega Kristusa s sneto desno roko na velikem črnem križu. Videla je skozi somrak od trpljenja spačeni obraz Boga, ki mu je podrhtevajoča lučka dajala videz življenja. Zazdelo se ji je, da se Njegove ustnice premikajo, da jo krvave oči gledajo z neizmernim sočutjem, da jo s križa sneta, nagnjena desnica vabi k sebi. Vstala je, po prstih stopila pred razpelo in dvignila sklenjene roke proti Njemu:

»Daj mi... daj mi... moči.«

Minevali so dnevi in zdravnik je prihajal ko prej. Stana ni mogla dobiti drugega, ker je bil v trgu ta edini in je bilo v mesto predaleč. Misllila je, da bo po tistem

čudnem večeru, ko ga je tako trdo odklonila, postal neprijazen proti njej, bala se je tudi, da morda sploh več ne pride. Ko pa je naslednji večer električni zvonec trikrat zaporedoma kratko pozvonil, ji je odleglo. Vstopil je, pozdravil kot navadno in delal kot kdaj prej. Toda zdaj je prišel vedno pozneje, skoraj čisto pod noč, delal je počasi, samo da je lahko dalje časa ostal v njeni bližini. Niti z najmanjšim gibom ni pokazal, da ga boli poraz, ko ga je tako odločno zavrnila. Celo nasprotno: privlačila ga je ta ljubka možatost in odločnost, braniti svojo čast pred njim, ki je bil navajen premagovati ženske že po nekaj besedah. Zato ga je ostro zadela njena odklonitev, pa samo za hip. Čim bolj je razmišljal o tem, tem bolj je občudoval njen ponos. Saj je vendar bila ženska ko druge, pa kljub temu toliko različna od drugih, bila je prva, ki ga je premagala, njega, cinika in lahkoživca. Toda odnehati ni mislil. Neznana sila ga je vlekla k njej in bili so trenutki, ko bi omamljen od njene bližine storil tudi zločin, samo da bi jo mogel obdržati zase.

Ivan ga je vedno potrpežljivo pričakoval. Njegovo nepriljeno vedenje, vedrost in mir, s katerim je vršil svoje posle, mu je dajal vsak dan trdnejše upanje, da bo le ozdravel. Včasih se mu je zazdelo, da se mu zdravje z vsakim dnem hitreje vrača. Pri tem ni niti opazil, da so obiski sedaj poznejši in da se po končanem opravilu rad nekoliko dalje pomudi pri njih.

Stana mu je navidez z isto skrbnostjo in mirno kot prej prinašala, kar je zahteval, ga vsak večer spremila do vrat in se mu priporočila. Toda razdvojenost v njenem srcu se je hitro stopnjevala, ko ji je pred odhodom vedno povedal, da izboljšanja na Ivanu ne opazi. Včasih se je le s težavo zadržala, ko je stal pred njo na hodniku, kjer so se plameni ugašajoče zarje za mračnim stolpom cerkve svetega Vladislava mešali z odsevi zelenega senčnika nad električno žarnico. Poslušala ga je na videz brez zanimanja in topo gledala za njegovo senco, ki se je vijugala po medlo pordeli steni.

Zunaj je bil sončen popoldan. Čez jasnomodro nebo so hitele bele megle nekam na sever, daleč na vzhodu se je nad obzorjem ostro risala temna črta gozdov. Stana je sedela ob Ivanovi postelji in gledala v zelene zavese, ki so se zibale v vetru. Ivan je zaspal z rokami pod glavo. Zdaj pa zdaj se je ozrla po njem, pa njegovega bledega, izčrpanega obraza skoraj ni opazila. Povsod, kamor se je obrnila, so se ji iz polmraka smehljale nemirne zdravnikove oči.

»Ah, da!« je vrtala misel skozi možgane, »morda bi bilo dobro z njim. — Sladko bi bilo morda pasti mu v naročje in se za hip potopiti v tiste njegove mehke, svetle oči... Zaživela bi z njim novo življenje, saj je sedanje skoraj zamrlo v težkem vzdušju boleznih in trpljenja.«

Misel se ji je prilepila na predstavo, ki se je vzela od nekod, obstala za trenutek pred očmi in izginila kakor v nenadni vrnitvi zavesti.

»Kakšne so vendar te misli, ki ji polnijo glavo? — Zdaj, ko bolezen že vsaj za spoznanje popušča, zdaj privzemajo njene misli naenkrat nenavadne oblike!«

Nekje čisto na dnu srca je vstala skušnjava.

»Vsaj za malenkost bi odnehala! — Vsaj malo bi se oddahnila!«

Stresla se je.

»Kako? — Oddih? — Saj ga zanjo ni, saj ga ne sme biti, preden ne bo Ivan zdrav, kakor je bil nekoč!«

Pa se ji je že izmotalo iz razmišljanja novo vprašanje in jo pritisnilo k tlom.

»Kaj pa, če bo Ivan ostal hrom, kakor ugiba zdravnik?«

Zaječala je in se prijala za prsi. To je bilo pretežno. — Da bi bila priklenjena na živega mrtveca deset, — dvajset, — trideset let? — Moj Bog! — Da naj bi živela življenje večne odpovedi in žrtve? — Da naj bi položila vso svojo neužito mladost na oltar tiste večne zveze, ki se ji pravi zakon? — Ona pa hoče živeti, samo malo živeti, biti srečna! —

Ozrla se je po možu. Spal je mirno, v obraz je bil bel kot odeja, ki mu je segala do brade. Ob kotih ustnic sta se mu zarezali ostri gubi, ki sta dajali vsemu licu bolesten, trpeč izraz.

»Da bi ga pustila?«

Srce ji je objelo usmiljenje in iz polmraka je zadržtel komaj slišen šepet besed izpred oltarja: — Hočem! — Stisnila je zobe in ponovila:

»Da! — Hočem ostati... njegova!«

Oči so se ji ovlažile in v prsih jo je tiščalo do bolečine.

Dnevi so minevali. Zdravnik je prihajal in odhajal kot da je niti ne vidi. Potem so se kakor slučajno srečale z njenimi njegove velike nemirne oči. Stana je videla v njih vse, česar ji ni povedal z besedo.

»Čakam! — Znam tudi potrpeti!«

Pred njo sta se vrtinčila v kolobarjih dva obraza, z njima dve usodi. Prva je bila temna, za sedaj brez upanja na bolje, druga se je bleščala svetla in vabila, vabila... Izmučena in obupana je Stana nihala med obema in ni vedela, kam se nagiba. Prišli so nad njo trenutki, ko je skoraj pozabila na moža in videla samo še zdravnika. Če se tedaj ni zmenil zanjo, je začela postajati nemirna, zdelo se ji je, da nekaj pogrša. Včasih se je nenadoma znašla v zadregi pred njim, ni vedela, kam bi položila roke, kaj naj bi delala v njegovi navzočnosti, ko je odhajal, ni več dobila zanj prave besede. Kadar ga ni bilo, se je v poltemi bolniške sobe često zalotila v mislih nanj, iz ostrega vonja po kemikalijah je nenadoma razločila vonj njegove obleke in obraz se ji je zjasnil v nasmehu. Ivan jo je ob takih urah opazoval s postelje, ves spremenjen v eno samo vprašanje. Ko se dolgo ni ozrla po njem, jo je rahlo prijel za rob obleke, da se je vzdramila.

»Ivan? — Kaj hočeš?«

Ni ji odgovoril. Z njegovim molkom ji je v dušo planil strah:

»Kaj je mogoče opazil na njej kako spremembo? — Je morda videl, da se je zadnje dni ob zdravnikovih obiskih vsa razživela in se celo drugače oblačila?«

Hotela je v njem izpodbiti vsako misel na to, zato je skrb zanj podvojila. Stregla mu je z neizrekljivo nežno ljubeznijo, da jo je včasih posvaril:

»Preveč se trudiš, Stana!«

Tedaj bi najraje padla pred njim na kolena kot pred spovednika in se obtožila brez usmiljenja. Pa je samo glavo pritisnila na blazino k njegovi in ga poljubovala na vročično lice.

Misel na zdravnika je zdaj že skoraj dušila v njej skrb za moža. Vedno znova se je znašla v njej in se je ni mogla zlahka otresti. Če je služkinja v kuhinji zapopotala s stolom, se je ozrla: — Zdravnik! — Če so zaskripala večna vrata, če je kdo zakašljaj na cesti pod oknom, je bila njena prva misel: — On je! — Vedno neznosnejša se ji je zdela zanka, ki je vsak dan trdneje vezala njeno svobodo. Hotela se je rešiti tega hiranja v duščem zraku bolniške sobe, hotela je pustiti vse to, vreči se za hip v vrtnec, naj gre, kamor hoče, živeti prosta vsakega spomina na preteklost in otresti s sebe težo, ki je kot mlinski kamen težila njene prsi.

Dnevi so tekli počasi, dolgi kot večnost in vsak večer, ko je vsa izmučena legla v posteljo, si je z grenkim zadovoljstvom priznala:

»Danes... se ni zgodilo!«

Če je pogledala na trpečega Kristusa nad lučko v kotu, se ji je zdelo, da jo s križa strgana desnica blagoslavlja. Čisto v dnu srca je tedaj molila, da bi bila obvarovana padca na tem ozkem previsu.

Zdravnik je v stekleničkah mešal in pripravljaval zdravila. Stana ga je opazovala in se čudila njegovemu nenavadnemu nemiru. Bila je navajena, da je med šalami in dovptji opravljal svoje delo, se smejal, jo tu pa tam tudi poželjivo objel z očmi. Res mu ni dovolila nikakega igračkjanja in je do zdaj niti enkrat ni mogel premotiti, pa vendar. Sprijaznila se je že z mislijo, da bo Ivan pač prav kmalu umrl. Otopela je za vse in je niti smrt ni več mogla oplašiti. Kaj bi bilo z njo potem, ni mislila. Zdravnik jo je zadnje čase nekako zanemarjal in to jo je nekoliko bolelo. Še vedno je omahovala med Ivanom in njim, se zdaj nagnila bolj k temu, zdaj k onemu, kakor je pač bolj ali manj vplivala nanjo Ivanova bolezen. Čutila je, da ji s telesnimi močmi slabi tudi volja.

Napoleonovega sina, vojvodo Reichstadtskega, »Orliča«, ki je umrl v habsburškem jetništvu na Dunaju 1832, so čez sto let, 15. decembra 1940, prepeljali na Hitlerjevo zapoved z Dunaja in ga v Parizu položili v Panteon ob strani velikega očeta. Napoleon I. je bil tja pokopan 15. decembra 1840.

Zdravnik je ropotal z orodjem po mizi, roke so mu nervozne trepetale. Stana je slonela na podbojih vrat iz hodnika v sprejemnico in gledala skozi okno. Na koncu neizmerne ravnine je zahajalo sonce. Velika krvavordeča ognjena krogla se je počasi pogrezala niže in niže, dokler ni ostala za njo samo zarja, plameneča čez vse zapadno nebo. Na v mrak se odevajočih travnikih so ugašali pastirski ognji, dim je legal kot sivkast pajčolan čez polja, tu pa tam se je iz temne modrine neba izmotala zvezda.

Zdravila so bila pripravljena. Zdravnik je odložil orodje, izpod obrvi pogledal Stano, ki je še vedno strmela v večer, in po prstih stopil k njej. Zdrznila se je šele, ko je stal že pred njo in zaklenil vrata v sprejemnico. Hotela jih je odpreti in skočiti k Ivanu, pa jo je odrinil in se sam naslonil nanje. Prsti so se skrčili v pesti, glava mu je zlezla med ramena, prsi so se mu burno dvigale, z očmi jo je strastno prebadal. Umaknila se je v kot med kuhinjskimi vrati in oknom in se v silnem strahu sključila naprej, z rokami prekrižanimi na prsih v nagoni odločnosti, braniti se. Stopil je proti njej po prstih kot tiger, jo zgrabil za roke, da je zaječala in jo z vso silo objel čez pas. Glava ji je omahnila nazaj, s pestmi se je uprla v njegov vrat, da je ni mogel poljubiti. V napadu strasti je grgal:

»Pusti zdaj!... Samo zdaj... enkrat!«

Vsa omamljena, na koncu zavesti in moči se je z vso silo branila in lovila za sapo, ne vedoč, kaj govori.

»Gospod zdravnik!... Pustite me... Pustite me... Ivan je moj... mož... Potem...«

»Potem?«

Vrglo ga je pokonci. Z napol blaznimi očmi se je ozrl po njej, potem na mizo, skrčil prste in pograbil pripravo za injekcije.

»Potem?... Glej... samo to mu dam... in...«

Butnil je vrata sprejemnice in planil proti bolniški sobi.

»Jezus?... Ne!... Ne!«

Stana je divje zakričala in se pognala za njim. Ujela ga je za plašč in z vso močjo potegnila nazaj, še preden je mogel prijeti za kljuko na vratih Ivanove sobe. Obstal

je na mestu, zakrilil z rokami po zraku, stekleničica mu je zletela iz rok in se razbila ob zidu na drobne kosce. Ne da bi si uredila zmršene lase in na prsih raztrgano obleko, je Stana čez nekaj časa sedla na rob Ivanove postelje. Pogledal jo je najprej začudeno in ko v silni zmedenosti ni razumela njegovega nemega vprašanja, se je z neizmerno žalostnim obrazom obrnil od nje.

Zunaj je bila jesen. Mrak se je že čisto zgostil v sobi, se ovijal okoli predmetov v sobi in jim dajal pošastne oblike. Ura na steni je trdo sekala v tišino in Ivanu se je zdelo, da iz tega tiktakanja neprestano kriči eno samo strašno spoznanje: »Nezvesta!«

Stana je slonela na oknu in gledala čez ravnino, preko katere se je vse bliže in bliže plazila noč. Iz večera so prihajali v njene misli spomini na minule dni, na trpljenje ob Ivanovi bolezni, na svoja omahovanja, na zdravnik. Zdaj je lahko mirno presodila vse to in si na vse odgovorila. Včasih jo je za hip kot bolečina spreletel dvom: Kaj ni morda bila nezvesta? — Z mirnim srcem je mogla odgovoriti: Ne! — Res, bili so trenutki, ko je malo manjkalo, pa bi v preveliki razdvojenosti omahnila na previsu.

Stopila je v sprejemnico in pustila vrata samo prprta. V sobi so zaškripala tla, Ivan je stal pri mizi, se trdo prijel za naslonjalo stola in dvignil oči proti trpečemu Kristusu. Iz prsi mu je bruhnil jok.

»Gospod!... Kako dolgo naj še trpim... tako silno trpim... zaradi nje?«

Stana se je pognala k njemu, mu ovila roke okrog vratu in se naslonila na njegove prsi.

»Ivan!... Moj Ivan!... Nič, čisto nič se ni zgodilo z menoj!... Prisegam ti pri Kristusu!... Ne bodi žalosten!... Tvoja sem... samo tvoja!«

Padla je pred njim na kolena, mu skrila glavo v dlani in med solzami davila iz sebe svoj težki križev pot.

Lučka je motno osvetljevala trpečega Kristusa v kotu, ki je z belo, s križa odtrgano desnico blagoslavljal dvojce src, klečočih pred njim.

Zunaj se je pozen jesenski mrak stapljal z nočjo.

ZDRUŽENE DRŽAVE. Leto ameriške oborožitve in priprave na vojno. Uvedba splošne vojaške dolžnosti — prvič v mirnem času, kar pomni zgodovina. Roosevelt 6. novembra tretjič izvoljen z veliko večino za predsednika, kar zagotavlja nadaljevanje popolne ameriške vojaške in gospodarske pomoči Angliji. Ameriška industrija se začneja preurejati v ogromno »orožno demokracijo«. Ameriška znanost napreduje na vojaških in drugih področjih: izum daljnogleda, s katerim je mogoče na mesecu razločiti predmete, dolge vsaj 10 m; izum elektronskega drobnogleda, ki povečuje stotisočkrat.

KANADA. Volitve 27. marca dajo večino Mackenzie Kingu, ki mobilizira vse kanadske naravne, gospodarske in človeške sile za oboroževanje Anglije.

ATLANTSKO MORJE. Prizorišče divje podmorniške in letalske vojne. Po nemških poročilih je bilo 1940 tam potopljenih za 8 milijonov ton angleško-zaveznških ladij, po angleških pa do 4.000.000 ton. Med drugim so bile tu potopljene: nemški 32.000 tonski parnik »Columbus«, nemška križarka »Admiral Graf von Spee« in 42.000 tonski angleški parnik »Empress of Britain«. Odstop angleških oporišč na Bermudih, Jamajci, Novi Fundlandiji, Trinidadu in Guajani Združenim državam.

ANGLIJA. Vojni zagon in nepričakovano ojačanje obrambne sile po slovitim umiku iz Dunkerquea in po zlomu Francije. Anglija kljubuje vsem silovitim letalskim napadom, med katerimi so Nemci na London in na glavna pristanišča vrgli 7 milijonov kilogramov bomb. Po odstopu in smrti Chamberlaina, po zmagoviti ofenzivi v Grčiji in v severni Afriki vedno večja odločnost za boj do angleške zmage.

FRANCIJA izgubi vojno v 33 dneh nemškega napada. Maršal Petain postane državni poglavar, sklene z Nemčijo Italijo premirje, po katerem Nemci zasedejo tri petine evropske Francije, Italijani pa Menton. Francija plača čez 5 milijard frankov za vzdrževanje nemške zasedbene vojske. Nemčija pripravlja francoskih pristanišč vdor v Anglijo. V Nemčiji je dva milijona francoskih ujetnikov. Glad in pomanjkanje. Nemčija skuša pridobiti obnovljajočo se Francijo za sodelovanje pri svojih evropskih načrtih: sestanek med Hitlerjem in Petainom 25. oktobra brez uspeha. Večkratne spremembe vlade v silnem naporu, da bi se poražena Francija obnovila.

SPANIJA se je rala vsem poskusom za vstop v vojno strani Nemčije. Italije, zasedla Tanger, sklenila z Anglijo več sporazumov in ostala nevtrala. Sestanek generala Franca s Hitlerjem.

NEMCIJA. 9. aprila čez noč zasedena po nemško-vojski, kralj ostane doma, Angleži vzpostavijo velik del njenega trgovskega brodovja.

ITALIJA. 10. maja napadena po nemško-vojski. Rotterdam razrušen, vojska se po štirih dneh hudega odpora. Kralj odstopi in prestolonaslednica pobegne v Italijo in od tam vodita s kolonijami vojno proti Nemčiji.

ITALIJA. Napadena 10. maja, se po italijanskem boju s kraljem na čelu 27. maja. Kralj ujet z vso vojsko. Trpljenje beguncev.

ITALIJA. Ostane nevtrala po odločni mobilizaciji vseh sil. Tuja, zla-angleška letala, ne-nehoma kršijo njeno nevtralnost.

ITALIJA. Mir, ne- napad na Su- Bitolj; smrti dr. A. Korošca.

ITALIJA. Napove 10. maja vojno Franciji. Vdore 28. oktobra Grčijo, trpi zaradi morskikh in letalskih napadov.

NORVEŠKA. Nemške čete se na tihem, po skrbni pripravi, 9. aprila izkrcajo po raznih lukah in v prestolnici, Anglezji in Francozi v Narvik 15. aprila, uničijo Narvik. Po hudih bojih se umaknejo zaradi nemškega napada na Zahodu.

GRCIJA-ALBANIJA. Po italijanskim uspehim v začetku Grki 3 mesece neprenehoma prodirajo v Albanijo in stoje pred Valono in Elbasanom, odločni nadaljevati vojno do zmage.

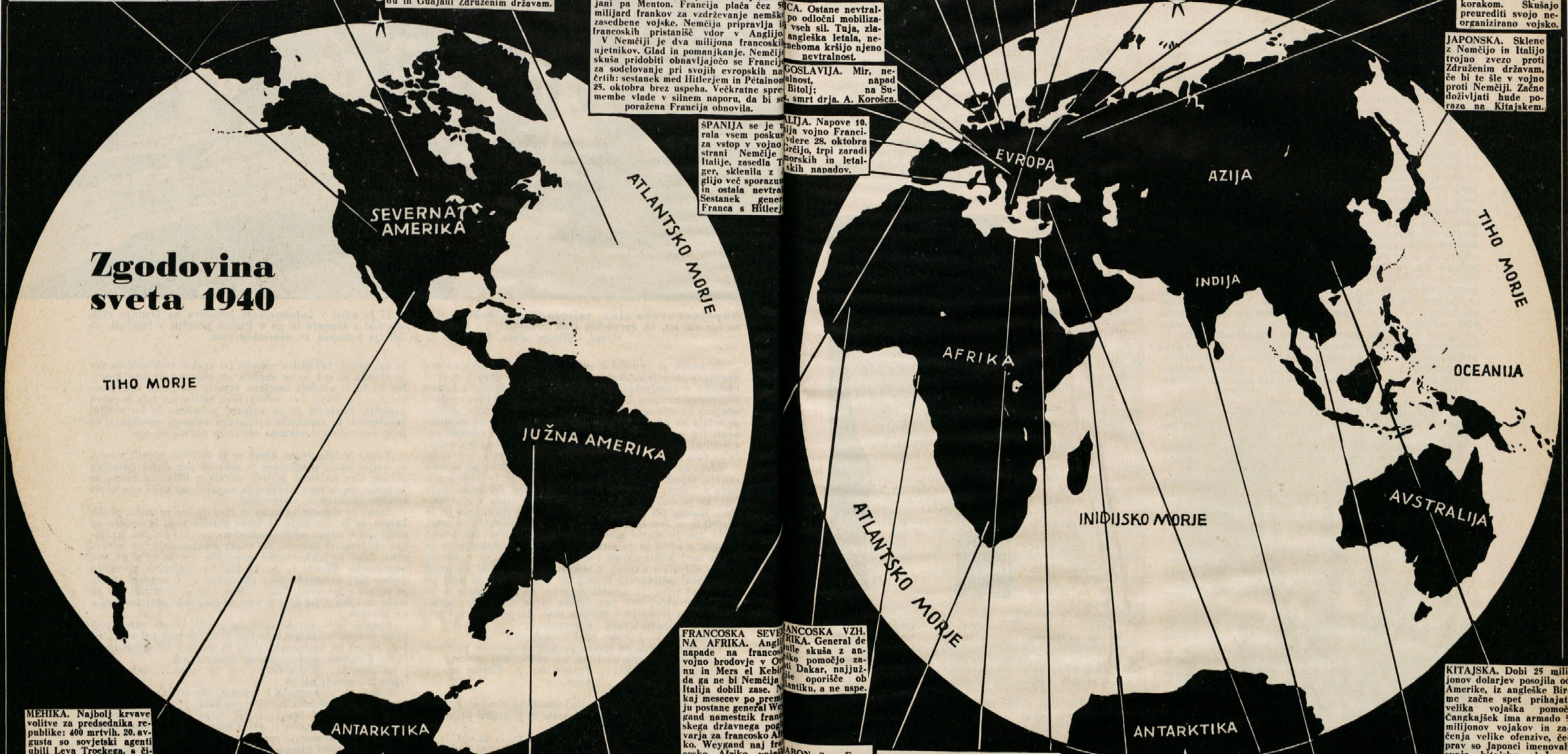
NEMCIJA. Po skrbni pripravi doživi največje svoje zmage. Zasede Dansko, Norveško, Belgijo, Holandijo, Francijo in Romunijo, silovito napada iz zraka Anglijo in si prizadeva združiti Evropo pod svojim vodstvom. Poglobi in razširi zveze s Sovjeti za nadaljevanje vojne, doživi veliko angleških letalskih napadov, a ob novem letu uradno izjavlja voljo za boj do svoje zmage in do novega reda v Evropi.

RUSIJA. Se štiri mesece z velikim uspehom bori z ogromno rdečo silo. Sklone na pritisk Nemčije mir s Sovjeti. Izgubi nekaj ozemlja in oporišč ter gre junaško na delo za obnovo. Svetel zglede malim narodom, ki žive v strahu pred napadom velikih.

BALTSKE DRŽAVE. Jih zasede in priključene začne boljše vizirati Sovjetska Zveza, zaščitnica malih narodov.

SOVJETI. Na račun zveze z Nemčijo dobe Baltiške države, del Finske, romunsko Besarabijo in iz strahu pred Nemčijo ustrezajo vsem njenim zahtevam in molče k vsem njenim korakom. Skušajo preurediti svojo neorganizirano vojsko.

JAPONSKA. Sklene z Nemčijo in Italijo trojno zvezo proti Združenim državam, če bi te šle v vojno proti Nemčiji. Začne doživljati hude poraze na Kitajskem.

Zgodovina sveta 1940

MEHIKA. Najbolj krvave volitve za predsednika republike: 400 mrtvih. 20. avgusta so sovjetski agenti ubili Leva Trockega, s čimer je bila s Stalinovo zmago končana tekma za vodstvo svetovne revolucije in uničena vsa stara boljševiška garda.

TIHO MORJE. Združene države ustvarjajo ogromno tihomorsko brodovje, ojačujejo oporišča na Havajih in začno utrjevati otok Guam, najbolj izpostavljeno točko proti Japonci, v pričakovanju spopada. Neka nemška vojna ladja začneja potapljati angleške ladje.

JUŽNI TECAJ. Admiral Byrd, raziskovalec tečajnih pokrajin, ugotovi, da se je magnetni tečaj zemlje premaknil za 600 km na zahod in za njim kazalci vseh kompasov na svetu. Čile razglasi lastništvo nad obsežnim delom Antarktike.

JUŽNA AMERIKA. Celina, ki jo je vojna najmanj prizadela, a živi v pričakovanju tujega vdora, zaradi česar začneja Brazilija, Urugvaj, Argentina in Čile dajati USA oporišča za skupno ameriško obrambo. — Združene države navezujejo Južno Ameriko nase z ogromnimi gospodarskimi krediti.

URUGVAJ je dovolil Združenim državam pomorsko oporišče v ustju reke La Plata, kjer je januarja 1940 bila slovita bitka z nemško križarko »Graf von Spee«.

FRANCOSKA SEVERNA AFRIKA. Angliji napade na francosko vojsko v Mers el Kebir, najjužnejše oporišče ob Atlantiku, a ne uspe. Nekaj mesecev po premirju postane general Weygand namestnik francoskega državnega poglavarja za francosko Afriko. Weygand naj francosko Afriko vojaško organizira, da bi Francija imela v njej oporišče proti pretirnim nemškim zahtevam in bi v skrajnem primeru svojo Afriko vrnila k Angliji.

FRANCOSKA VZHODNA AFRIKA. General de Gaulle skuša z anglo-francosko pomočjo zavzeti Dakar, najjužnejše oporišče ob Atlantiku, a ne uspe.

ABON. Se s Francosko pridruži generalu de Gaulleu in Angliji.

EGIPT — LIBIJA. Italijanska vojska vdre 13. septembra do Sidi Baranija v Egiptu, ki ni v vojni z Italijo. Angleži 10. decembra začno ofenzivo, preženejo Italijane iz Egipta in začno zasedati italijansko Libijo, zaradi česar morajo Nemci z letalstvom na pomoč.

SOMALIJA. Italijani zasedejo angl. Somalijo — potem o obeh Somalijah ni nič več slišati.

TURCIJA. Ostane nevtralna, a zvesta Angliji. Ko se začne govorice, da pojdejo Nemci čez Bolgarijo v Grčijo in Azijo, mobilizira pol milijona mož in izjavlja, da se bo vsakemu takemu poskusu z vsemi silami uprla. Potresi povzročijo silno škodo, 30.000 mrtvih.

INDOKINA. Mora po zlomu Francije odstopiti Japonski nekaj oporišč in prehod na južno Kitajsko. Siam jo navzlic pomirjevalnim prizadevanjem napade.

INDIJA. Pogajanja z Gandijem spodlete, začne se akcija za civilno nepokorščino do Angležev. Nekaj voditeljev, zlasti levičarjev zapro. Indijska vojska in industrija znatno pomagata pri angleških akcijah proti italijanski Afriki.

ROMUNIJA. Izgubi Besarabijo, Transilvanijo in Dobružo, 6. septembra odstopi kralj Karol in pobegne v Španijo. Železna garda prevzame oblast; poboji političnih nasprotnikov, Nemci zasedejo Romunijo. Sabotaže v prometu in petrolejskih vrelcih, neredi, prevratna agitacija.

Amaryllis, sladki cvet

Novogrški roman - Georgios Drosinis - Prevedel Niko Kuret

»Gospod sosed, prišel sem Vas pozdravit, pa Vas nisem našel. Ali boste zamerili, če Vas povabim, da pridete jutri navsezgodaj na skodelo mleka k meni na moj vrt?«

Poklical sem čuvaja in ga vprašal, kdo je ta gospod Anastasios.

»Gospod Anastasios... gospodar v vasi blizu nas... srednjih let... vrl mož... prihaja spomladi na svoje posestvo in odhaja po trgatvi in celo pozneje...«

»Jutri zjutraj ga grem obiskat. Dôbi mi kakega fantiča, da bo šel z menoj in mi pokazal pot.«

»Bom šel kar sam z vami. Nimam tukaj nič dela pa grem na obisk k čuvaju gospoda Anastazija.«

Povabilo mojega sosedu mi ni bilo neprijetno. Najprej sem domneval, da je kak deželan, bogat posestnik, toda neveden in neizobražen mož. Ko pa sem spet pogledal posetko, kjer je bilo ime v drobnih črkah lepo natisnjeno, in ko sem spet prebral vljudne vrstice, ki so bile na njej napisane, sem svoje mnenje začel spreminjati in se prepričevati, da je moj sosed, nasprotno, olikan in izobražen gospod, tujec, ki je prišel čez vroče poletje tja na svoje posestvo. Ponoči sem tako trdno spal, da je moral čuvaj ob petih zjutraj razbijati po vratih, da me je prebudil, kakor sem mu bil naročil.

Pot se mi je zdela zelo prijetna. Seveda me je za hip prevzel tudi nemir, toda samo za hip. Govoril sem sam pri sebi:

»In če ni takšen, kakor si ga predstavljaš?... Če je kak star posebnež muhastega značaja?... A zakaj je prišel prvi k meni na obisk, kakor hitro je zvedel za moj prihod?... Naj bo že kakor koli,« sem si ponavljal, »imela bova prav malo stikov. Saj naju loči tudi starost: na eni strani dvajset let, na drugi petdeset!« Tako so se čudno stikale moje misli s čustvi.

Medtem sva bila dospela do ograje samega posestva, to je do vrta, zakaj vse posestvo se je raztezalo na tisoče juter daleč.

Legu ni tako lepa kakor pri mojem stricu. Ne dotika se morja in nima tako slikovitega razgleda. Dolina sama je nizka, enolična... Kar se pa elegance tiče, je vsaka primerjava nemogoča... Kakšna razvalina, kakšen mlin na veter je graščina mojega strica! Nasprotno pa — kako ljubko je to poslopje, obdano z zelenim drevjem in obraslo z divjim slakom, ki pleza do strehe!... Nisem si mislil, da je mogoče najti v tej samoti tak vrt in tako čudovito hišico...

Vrtna vrata so bila zamrežena in bilo je treba iti po vrtu, da si dospel do hiše. Mlad služabnik v fustaneli nama je odprl: bil je dosti bolj snažen kakor naš čuvaj.

»Gospodar je rekel, da ga za hip opravičite. Šel je na gumno. Blagovolite se potruditi v vrtno uto. Takoj bo tukaj.«

Čuvaj me iz spoštovanja ni hotel spremljati. Jaz pa sem sledil malemu slugi, ki me je povedel v uto. Ne bom ti ničesar pravil o vrtu: misli si najlepši vrt v Patissiji,*) ki so ga prenesli tja na konec Grčije. Uta ni bila razkošna, ampak zelo lična. Postavljena je bila iz neobtesanih hlodov s prepletenim trsem vmes. Dvoje ali troje kozjih parkeljcev jo je bilo preraslo in iz njih je izhajal nežen vonj. Na sredi je stala enonožna miza, okoli nje pa nekaj zelo elegantnih kmečkih stolov.

Nekaj minut sem bil kakor zmeden in mencial sem si oči, da bi se prepričal, da zares ne sanjam...

Nenadoma pa se je oglasila prav nežna pesmica, kakor bi hotela pritrirati moje presenečenje do vrha in kot bi bilo vse že nalašč vnaprej pripravljeno. Pel je glas za gostim zelenjem:

*) Patissia je atensko predmestje; slovi zaradi lepih vrtov.

»Jutrnji vetrič, pihljaj,
da se srce ohladi!
Sonce, izza gore ne hodi,
da mi ne opališ polti!«

Prešinjalo me je toliko vtisov hkrati, da nazadnje nisem vedel, kaj je z menoj. Nisem poskušal določati in ne ugibati, od kod prihaja ta pesem... Samo ena misel se je vrtela v moji glavi: vse je začarano, sem si govoril. Pritisnil sem dlan na čelo in ga trdno prijel, da bi mi pamet ne ušla... Koraki so se oglasili na pesku in stresla me je mrščavica, kakor bi imel mrzlico... Ob meni, čisto blizu mene, dva ali tri korake v stran, so se goste veje dveh dreves nalahno razmaknile in vmes se je prikazala...

»Nočna čepica gospoda Anastazija!«

»Uf! Ti si nepoboljšljiv!... Vse skvariš na najlepšem mestu!... V okviru iz zelenja se je pokazala... dekliška glava. Njene plave kodre je krasilo pet ali šest rdečih ali belih vrtnic, ki si jih je bila zataknila vanje preprosto in brez namena, a z ljubkostjo brez primere. Ob vsakem licu je imela namesto uhanov po dvoje debelih, živordečih česenj... Zaprl sem oči... Uta, vrt, nebo in zemlja, vse se je vrtelo v kolobarju...

Ko sem odprl oči, se je bila prikazen popolnoma približala. Z eno roko je stiskala k prsim velik šop, lepo kito cvetja. Z drugo roko je držala majhno košarico, polno česenj. Njena obleka je bila bela, prav preprosta, kakor da se ji je morska pena prijela telesa. Skrit sem bil za kozjim parkeljcem in sem jo gledal, ne da bi me bila opazila. A nenadoma stopi bliže in prihaja proti uti... V zadnjem hipu izgubim glavo... Ko pa ona nenadoma zagleda neznanca, sedečega v uti, ali bolje, negibnega na stolu, vsa zadrhti in spusti na mah vse cvetje, ki ga je imela v naročju. Raztreslo se je po tleh. Kakor hitro pa se je zavedela, kdo sem, je zardela in takoj stresla z glavo, da so odletele vrtnice in česnje z nje.

Le s težavo sem prišel k sebi, vstal in jo pozdravil. »Gospa,« sem rekel in jezik mi je bil kakor mrtvo-uden, »obžalujem, da je bil prvi občutek, ki sem vam ga vzbudil, občutek strahu. Oprostite mi.«

Ponudila mi je roko in se veselo smejala.

»Zame je še nerodneje kakor za vas,« je rekla preprosto. »Gotovo sem vam vzbudila občutek smešnosti v tej jutrnji opravi. Vidite, na deželi postanemo vsi otroci. In celo moj oče postane tukaj v moji družbi včasih otrok.«

Le-te njene besede so me razsvetlile.

»To je torej hči gospoda Anastazija,« sem rekel sam pri sebi. »Prekrasna jel!«

III.

Da bi pridobil časa — je nadaljeval Štefan nekaj trenutkov zatem, ko je spet začel svojo pripoved — sem se sklonil in ji pomagal pobirati raztresene rože. Takega me je našel gospod Anastasios. Začel se mi je opravičevati, ker me je pustil, da sem ga čakal, potem se mi je zahvalil, da sem sprejel njegovo povabilo in da sem prišel. Seveda sem mu povedal, da sem mu neznansko hvaležen za njegov obisk in da je to poznanstvo zame v tej puščavniški samoti predragoceno.

Amaryllis, ki je s škarjami strigla nepotrebne liste in trne s posameznih vrtnic, se je nenadoma obrnila in me pogledala s svojimi velikimi, takó svetlimi očmi:

»Niste radi na kmetih?« me je vprašala.

»Samota in enoličnost polj me dolgočasita.«

»Ne morem vam čestitati. Mislim pa, da niste sami krivi. Življenje na kmetih je umetnost, ki se je je treba naučiti. Dežela ima svoje skrivnosti, ki jih skrbno skriva... Ko jih boste spoznali, boste spremenili svoje mnenje. S pomočjo svojega očeta vam bom sama dala nekaj lekcij.«

»S takima učiteljema bom prav gotovo kmalu napredoval.«

»Pa če ne boste pridni?... No, bomo pač segli po kaznih!...« je dodala grozeče.

Gotovo razumeš, če ti povem, da me je stopnjema navduševala ne samo njena lepota, ampak tudi njena ljubkost, njena domača dobrota in preprostost, ki jih je kazala do mene, rekel bi, tako, kakor da se že dolgo poznavata.

Amaryllis je odšla, da nam pripravi mleko, in ostala sva sama, njen oče in jaz. Ko je svetloba, ki je izhajala iz njene osebe in je slepila moj pogled, ugasnila, sem si šele laglje ogledal obraz svojega soseda. Bil je obraz vrlega človeka, ki je, kakor je bilo videti, okusil trpljenje, trpljenje, katero je bila pozneje zastrla vedra in spokojna sreča. Njegovo vedenje je kazalo, da je živel v izobraženem svetu. Med najinim pogovorom mi je pomalem povedal v iskreni dobri veri, ki označuje poštenjaka, da je trgovec v Marseillu in da je pred desetimi leti prišel v Grčijo s sklepom, da se tu za stalno naseli. Tedaj da je bil kupil to posestvo, ker da ga preganja strast za nakupovanje zemljišč. Zal pa je izgubil ženo tri leta zatem in nekaj pozneje še mlajšo izmed svojih dveh hčera. Ostala mu je kot življenjska tovarišica samo še... Amaryllis, njegova druga hči. In začel mi jo je hvaliti, pa ne tako, kakor hvalijo svoje otroke omejeni starši, ki jih ljubezen zasleplja, ampak z vso ljubeznijo očeta, ki čuti hvaležnost do svojega edinega otroka.

Zagotavljam ti, da sem tudi jaz delil to navdušenje. Vesel sem bil, da se je potrdil dobri vtis, ki ga je bilo zapustilo dekle v meni na prvi mah. Gotovo pa je bilo dokaz angelske duše, da se je mogla odločiti za šest mesecev življenja v tej samoti, da je mogla pustiti svet in živeti zgolj v družbi svojega očeta, pa da pri tem nič ni tožila, še več, da je spreminjala svojo žrtev v veselje in svoje pregnanstvo v zabavo.

Ko se je vrnila v družbi malega sluga, ki je nosil mleko, sem jo pogledal še z večjim začudenjem. Sedla je k meni.

Molče smo pili pravkar namolženo ovčje mleko. Nikoli še nisem bil poskusil tako okusnega mleka. Amaryllis se je obrnila k meni in me nenadno pogledala:

»Ali boste prebili vse poletje tukaj?«

»Prav gotovo, da ne! Samo še osem dni.«

»Oh!... Tako hitro pa ne boste odšli,« mi je rekla z ljubkim nasmehom.

Ce bi mi bil kdo prejšnji večer kaj takega zinil, bi mu bil zavil vrat. Ta hip pa sem poslušal te besede z velikim veseljem in odvrnil sem:

»Prav rad sem pripravljen ostati dlje časa, če bo le mogoče.«

Nato se je pogovor presukal. Govorili smo o Atenah in nato o politiki. Pogovor mi ni bil všeč, ker Amaryllis s svojim ljubkim in drobnim glaskom pri tem ni mogla

povedati svojega mnenja kakor pri drugih stvareh. Videl sem, da je bilo sonce že visoko in da je bil čas, da odidem. Srce mi je branilo, pa sem vendar vstal in se poslovil od gospoda Anastazija. Pristrčno mi je stisnil roko:

»Ne pozabite, da morate biti nocoj ob petih tukaj, da gremo na naš mali izlet. Potem bomo skupaj večerjali.«

Na mizi je bil še šopek vrtnic. Dekle je izbralo pet ali šest najlepših in mi jih ponudilo.

»To je vaš del,« je rekla hudomušno. »Ali jih nisva skupaj pobirala?...«

Spremila sta me do vrtno ograje in me znova opozorila na večerni izlet — kakor da bi se bilo treba bati, da bom nanj pozabil! Čuvaj me je zunaj čakal in vrnila sva se po drugi, težavni, toda senčnati poti, ki je vodila po gozdu. Samo po sebi se razume, da sem se takoj po vrnitvi domov pobrigal za svoje vrtnice. Nato sem se zaprl v svojo sobo in z napol zaprtimi očmi začel obujati drugega za drugim dogodke, ki so napolnili ta dan od jutra in so bili podobni pravljici... Samota se mi je zdela čedalje znosnejša... In kakor trdovraten odpev mi je brez prenehanja prihajala misel, da me nihče ne sili, da bi se moral v osmih dneh že vrniti in da bo moj stric celo razočaran, če bom ostal kaj dlje časa... Še nekaj hipov in že sem se bil končno javno odločil za to misel. Tako se je prerokba ljubkega dekleta: »Oh, tako hitro pa ne boste odšli!« tako rekoč na mah izpolnila...

Kaj vse sem počenjal, da bi prebil popoldan!... Prelistal sem pet ali šest knjig, hodil sem in tja, stokrat pogledal na uro, stopil v vas in začel pogovore z vaščani, kadil cigaro za cigaro, poskušal zaspati... in naposled sem bil ob petih pred vrati svojega soseda.

Tukaj se bom ustavil. Vtise, ki so sledili temu izletu, sem moral za vsako ceno komu zaupati. Dušili so me, kakor bi me bil dušil vonj mnogo, mnogo cvetlic v zastrtem prostoru... Tisto noč nisem mogel spati. Vstal sem torej in zapisal vse, kakor mi je prihajalo na misel, toda točno in resnično, kakor bi bil pripovedoval tebi samemu, če bi bil takrat pri meni. Vzemi in preberi nocoj te liste in jutri pridi k meni, pa boš slišal nadaljevanje...

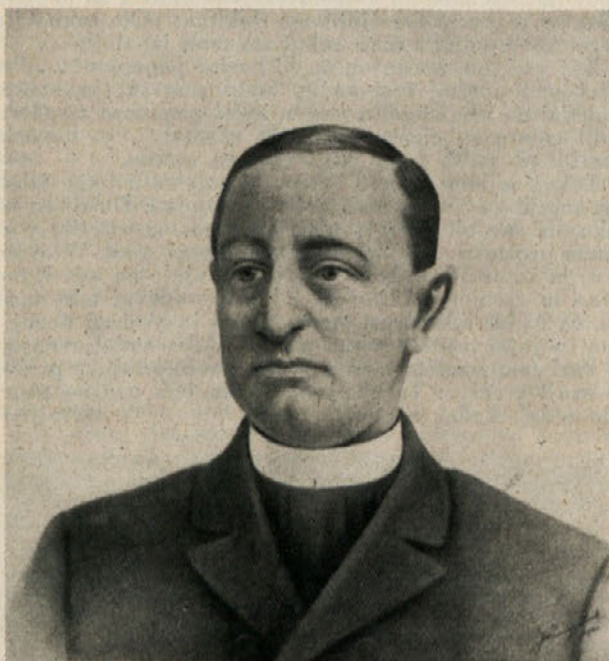
Vzel sem zmečkane liste in jih z veliko težavo prebral ob svoji sveči... Ta preljudi Štefan ima grozno pisavo celo tedaj, kadar ni razburjen... (Dalje.)

Motiv iz Himare, grškega mesta ob albanski obali. Himara je bil edini grški kraj, nad katerega ni nikdar segla turška oblast.

O duhovniku, ki je zdravil s pokladanjem rok

Župnik Jurij Humar je bil ena nadvse zanimivih prikazni med Slovenci — človek, ki je zdravil z magnetizmom — z neznanimi naravnimi silami! Rodil se je v Vodichah pri Mekinjah 14. aprila 1819. Ljudsko šolo je obiskoval v Kamniku. S štirinajstim letom je Humar odšel na gimnazijo v Karlovec. Iz Alešovčevih spisov (»Kako sem se jaz likal«) vemo, kakšni so bili učitelji in kakšne metode so bile tedaj v veljavi: brati so se učili (seveda samo nemški) iz brateltofa, pel je štaberl in hrbte so krasili »petelinci«. »Le počakaj, saj se bo

Župnik Jurij Humar, »primskovski gospod«.

kmalu šola začela; tam ti bodo že dali, kar ti gre,« tako so mu domači govorili in zagrenili, osovražili in pristudili šolo.

Na dan sv. Lavrencija 10. avgusta 1836, ko mu je bilo že 17 let, se je Humar odločil za nadaljnji študij po notranjem glasu, ki mu je prigovarjal. Bil je trdno prepričan, da ga Bog kliče v duhovniški stan. Mahne jo torej v Karlovec, ker je slišal, da vsako leto prihajajo karlovški študentje — po večini Gorenjci (Škofjeločani) v ljubljansko bogoslovje kot vneti pristaši ilirske ideje. Mnogi znani in odlični slovenski duhovniki, ki so bili pisatelji in pesniki, kakor n. pr. Jurij Kobe (1807—1858) iz Bele Krajine, Anton Žakelj (Rodoljub Ledinski) in Lovro Pintar, Janko Potočnik, Jožef Bevk iz Sorice, Luka Jeran (Svitoslav), so bili karlovški študenti. Latinščina je bila tedaj glavni predmet, od leta 1834. pa je bila uvedena tudi madžarščina kot obligaten predmet. L. 1842. se je povrnil v Ljubljano na licej, da dovrši še 7. in 8. razred. Po maturi je vstopil v bogoslovje in pel novo mašo 31. julija 1847 kot bogoslovec tretjega letnika.

V burnem letu 1848 je nastopil težavno službo dušnega pastirja; kaplanoval je v Adlešičih v Beli Krajini, v Črmošnjicah na Kočevskem in v Sostrem pod Ljubljano. Bil je župni upravitelj v Stari Oselici, nato župnik v

Črmošnjicah, hkratu tudi provizor v Stockendorfu. Dne 14. junija 1876 je nastopil težavno pastirsko službo na Primskovem in jo dokončal 19. decembra 1890. — Lani 19. decembra smo torej praznovali 50 letnico njegove smrti.

Postavil si je trajen spomenik v srcih faranov, ki jim ni samo dajal duhovno tolažbo, ampak ozdravljaj in lajšal tudi telesne bolezni. Njegov način zdravljenja je edinstven pojav med Slovenci, zato bo tudi zanimivo zvedeti, kako je pričel zdraviti ljudi s tako imenovanim magnetizmom — s svojimi lastnimi živčnimi žarki.

Da to izvemo, sta nam na razpolago dva vira: 1. Humarjeva pisma grofici Wurmbrand-Stoppach, por. baronici Vay v Slov. Konjicah (1840—1925, priobčena od pisca teh vrstic), 2. Humarjeva pisma svoji nečakinji Filomeni v Vodichah, priobčena po č. g. Viktorju Čadežu, župniku v Mekinjah.

V tretjem pismu, ki ga je pisal grofici Wurmbrand-Stoppach, odgovarja Humar, kako je prišel na to, da bolne zdravi:

»Moj drugi župnik (to je bilo v Črmošnjicah [1851 do 1853] na Kočevskem) v dušnem pastirstvu mi je pravil, kako se da z magnetizmom hipoma ozdraviti zobobol.

Gladil je s palcem od bolnega zoba po vsem telesu do nožnega palca. Tako je naredil več potez. To je tudi meni uspelo in zobobol je prenehal za več mesecev in let. Tako sem zdravil zobobol in sem poskušal zdraviti tudi druge bolezni, kar mi je večinoma uspelo.

Nekoč sem naročil zavoj podobice iz Novega mesta; zavij je bil v papir. Na tem zavoju je bila natiskana razprava o magnetizmu. Naročim še en zavoj podobice in na zavoju je bilo nadaljevanje zgoraj omenjene razprave. Ni li to previdnost božja? Bral sem Ennemoserjevo knjigo: Studium vom tierischen Magnetismus. Po njegovih navodilih sem začel magnetizirati kruh in vodo. — Krstil sem otroka, pri krstu je ozdravela bolna botra. Botra: »Zahvalim se Vam, kar ste mi dali in storili, pa sami ne veste, kaj!« Jaz: »Kaj neki?« Botra: »Ko ste iztegnili roko nad otrokom, me je zahladil po vsem životu veter — neki tok — in sedaj sem čisto ozdravljena griže.«

Drugi primer o nekem kmetu. Kmet pravi: »Imel sem grižo, zato sem med službo božjo ostal zunaj pred cerkvenimi vrati, ker sem moral vedno hlače v rokah držati. Kaplan (t. j. Humar) meneč, da iz zanikrnosti ne maram v cerkev, me zgrabi in sune, da sem kar zletel v cerkev — pri tej priči je nehala griža, ko bi odrezal.«

Neki duhovnik mi je pravil: »Videl sem, kako so nekaki rumeni žarki švignili iz Vaših oči na kruh, ko ste ga v rokah držali in nanj gledali.«

Pozneje sem še bral Ennemoserja in začel zdraviti z magnetiziranim kruhom, z vodo, z vinom, z oblati in s papirnimi odrezki. (Te stvari sem blagoslovil in magnetiziral.) Po omenjenih primerih: pri kmetu in pri botri pri krstu — sem prišel do skušnje, da že moja bližina zdravilno vpliva, in končno sem prišel na to, da je bolnikom ob isti uri odleglo in se je zdravje obrnilo na bolje, ko sem pripravljaj zdravilo (blagoslavljaj in magnetiziral). — Magnetiziram tudi sadno drevje, nerodovitne njive in vinograde, ki so kljub dobremu obdelovanju bili nerodoviti in pozneje postali plodoviti. Zdravim tudi mržnjo med zakonce, pomagam pri težkih porodih, zdravim tudi nerodovitnost žená in obolenja pri živini. — — —

O zdravilstvu imam nekaj pojma, seveda ne mnogo. Kjer vidim pri vročinskih živčnih boleznih, da bi bila kri hladilnega zdravila potrebna, dajem hladilna zdra-

Humarjeva rojstna hiša v Vodicae pri Mekinjah (okolica Kamnika).

Humarjev nagrobnik na Primskovem. Počrnel je prej kakor je zbledel spomin...

vila; magnetizirani oblati sprejmejo hladilno lastnost in moč. To tudi Vi lahko storite. Če mi pa kdo piše ali po drugi osebi naznani, da je bolan, ne da bi povedal, kaka bolezen ga tare, tedaj magnetiziram sploh s trdno voljo in namenom, da bi mu pomagalo. Toda bolj izdatno pomaga, če posebe magnetiziram, t. j. naravnost zoper tisto bolezen, da te magnetizirane sile hladijo, ogrejejo, razkrojijo, izčistijo in okrepe živce, da škodljive soke izsesajo in izločijo itd.

Primskovo, 8. januarja 1880. Jurij Humar, župnik.

Drugi vir, iz katerega zve, kako je pričel Humar ozdravljati, je pismo najbrž bratu Jerneju. Škoda, da je brez datuma in podpisa. Griža je razsajala v Sostrem, ko je bil Humar kaplan od leta 1853—1858.

V pismu: »Kako sem pričel ozdravljati« pripoveduje naslednje: Moj župnik so rekli, da se zobobol ozdravi, če se pritisne palec na zob in potegne od zobu doli čez vrat, prsi, noge in čez palec na nogi. Dejali so, da zob za nekoliko časa preneha boleti. Bil sem potem pri mežnarju in mežnarico je zob bolel. Rekel sem: »Sem slišal, da se more tako zob ozdraviti, naj poskusim! Namesto, da bi le enkrat potegnil, sem potegnil velikokrat tako in zob je nehal boleti.«

To zamudno zdravljenje pa je Humar kmalu opustil, pa je le lice večkrat pogladil. In to je tudi pomagalo.

Prvotno je menil, da njegovo magnetiziranje odpravi le zobobol. Začeli so pa prihajati k njemu tudi ljudje, ki jih je po udih trgalo, in ga prosili, da jih magnetizira. Poskusil je in mu je uspelo.

»Prosili so me tudi v drugih boleznih in sem jih večkrat pogladil, pa je tudi pomagalo.«

Nato v pismu prav drastično in živo opisuje skoraj z istimi besedami in stavki kakor v prvem pismu, kako sta se botra in kmet rešila griže. — Z magnetiziranjem cerkve (v Sostrem!?) je skušal tudi pijance užugati.

»Cerkev sem magnetiziral od znotraj, da bi ne bili ljudje, ki bodo v cerkev prišli, taki pijanci kakor so bili. Stene odsevajo na ljudi in ozdravljajo bolezen pijanstva. Pijanstvo se tudi v bolezen sprevrže. — Za tatove naj pa reči strah odsevajo.«

Iz Dodatka k Humarjevim pismom posnemam še osebna doživljaja dveh še živečih duhovnikov ljubljanske škofije. Duh. sv. M. Poljak pripoveduje:

Bilo je leta 1886. o počitnicah. Bil sem s svojim tovarišem kot šestošolec na Primskovem. Obiščeva župnika. Pogostil naju je in gospod je sam napeljal pogovor ter začel pripovedovati o animaličnem magnetizmu. Rekel je, da je spoznal, da je tudi sam magnetičen in je sklenil, da bo porabil to moč v blagor bližnjega. Pokazal

je nato na svoje neobrito lice in povedal, da se samo ostriže, ker se z britvijo ne upa približati licu, ne da bi se ranil. Nato je pokazal, kako magnetizira ljudi in je tudi naju oba magnetiziral. Jaz sem sedel na njegovi levi. Opozoril me je, naj bom pripravljen. Mahnil je večkrat zapored z roko proti meni, ne da bi se me dotaknil. Po nekaj mahljajih me zbode v spodnjo ustnico nekaj kot bi me kdo s šivanko sunil ter me je potem po vsem telesu pretreslo. Občutil sem v tem trenutku električno moč. Tovariša pa je magnetiziral skozi zaprta vrata. Tovariš je namreč stopil med vrata, župnik jih je zaprl in pred vrati večkrat zamahnil. Učinkovalo je; tovariš je še bolj občutil na svojem telesu električne tresljaje kot jaz.

Duh. svetnik H. Povše pa opisuje svoj doživljaj takole:

Leta 1890., nekako konec julija, sem šel kot bogoslovec na Primskovo. Ko sem prišel tja, je imel župnik ravno nekaj ljudi, ki jim je magnetiziral razne reči. Prav takrat je prišla tja neka gospa z Dunaja; bila je Slovenka po rodu, njen mož pa Nемеc. S tema dvema ter z župnikom smo opoldne stali pod lipo poleg cerkve ter smo potem skupaj obedovali. Med skromnim kosilom mi je gospa začela pripovedovati, kaj jo je privedlo na Primskovo. Ker se še točno spominjam, kaj je govorila, naj navedem kar njene besede. Rekla je: »Bila sem na smrt bolna. Zdravniki so me že zbrisali iz življenja ter menili, da bi morda pri dobri postrežbi živela še nekaj tednov, a rešitve ni nobene. V tem času se mi je ponoči sanjalo, da sem bila v gozdu in zašla v dolino, zaraščeno od vseh strani tako, da nisem vedela izhoda iz goščave. Začela sem jokati. Medtem pa je prišel k meni tuj mož ter me sočutno vprašal: »Zakaj jokaš?« Odvrnila sem mu, da ne vem poti iz doline, na vse strani zaraščene. On me je pa potolažil, rekoč: »Nikar ne jokaj, te bom jaz izpeljal, kar hodi za menoj!« Jaz za njim in me je pripeljal na odprto planjavo. Zahvalila sem se mu za rešitev ter ga prosila, naj mi pove, kdo je, da bom vsaj vedela, kdo je moj rešitelj. On pravi: »Ich bin Pfarrer aus Primskovo« — župnik sem s Primskovega. Nato mi je nenadno izginil izpred oči in sem čisto lahko šla sama naprej. Dobro sem si zapomnila njegovo zunanost, obleko in obraz. To so bile moje sanje.«

Gospa je poslala svojega moža na dunajski škofijski ordinarijat in je potem zvedela po našem ordinarijatu, kdo je ta duhovnik. Poslala mu je po nekom pol kilograma sladkorja, katerega je župnik Humar magnetiziral ter so ji ga poslali na Dunaj. Se ni vsega porabila, ko je bila docela ozdravljena. Za to ozdravljenje, ki je bilo proti vsemu pričakovanju, se je z možem napotila na

Primskovo, da se osebno zahvali župniku. Kako pa je osupnila, ko je zagledala duhovna, ki je bil po obleki in obrazu popolnoma tak, kakor ga je videla v sanjah.

Zadevo z dunajsko gospo mi je sporočil tudi č. g. Jos. Oven, beneficiat v St. Vidu pri Stični, ki mu je o tem tudi pravil duhovni svetnik H. P. v Čatežu in še pristavil, kako je njegovo (benef.) mater župnik Humar hipno ozdravil.

Šla je okrog leta 1876. peš iz Mlačevega čez Višnjo goro in St. Vida na Primskovo h gospodu, ki »žegnajo in ozdravljajo«. Več let jo je trgalo po glavi, takrat pa tako, da je vsa pot jokala. Domov je šla zdrava — gospod jo je magnetiziral. Drugič je šla po zdravila za svinje, ki so tudi ozdravele.

Nadalje še omenja g. beneficiat: G. Anton Medved, zdaj župnik v St. Juriju pri Grosupljem in tukajšnji rojak (zdaj že rajnik), mi je pripovedoval, da je Humarja osebno poznal. Opisuje ga takole:

Nosil je vedno platneno obleko, pobarvano z domačim barvilom. Suknjena obleka bi mu bila pretopla, ker je magnetizem vedno izžareval iz njega. Spal je na slamnjači in se odeval s platneno rjuho iz istega razloga. Briti se tudi ni mogel, ker bi se sicer obrezal — britev mu je šla zaradi magnetizma takoj v kožo in meso. Ljudje so ga imeli za čudodelnika, ker pač niso poznali njegovih naravnih moči.

Silno zanimivo je četrto Humarjevo pismo njegovi najljubši nečakinji Filomeni. Vsebina je zelo slična dogodku dunajske gospe: Možu je žena zbolela, prosila ga je, naj vendar gre k Primskovemu gospodu, on pa ni hotel. Žena pa je rekla: »O, ko bi jaz mogla do gospoda priti, pa bi bila zdrava.«

Med boleznijo se ji je sanjalo, da je šel primskovski gospod k Sv. Lenartu (Sostro), pa je tekla v spanju in se trudila ujeti ga, pa ni mogla, ali končno ga je vendar pretekla; nato se je obrnila, da je nazaj proti njemu šla in se ga z životom osmuknila in ozdravela po tisti strani, s katero se ga je osmuknila. »Filomena, kaj

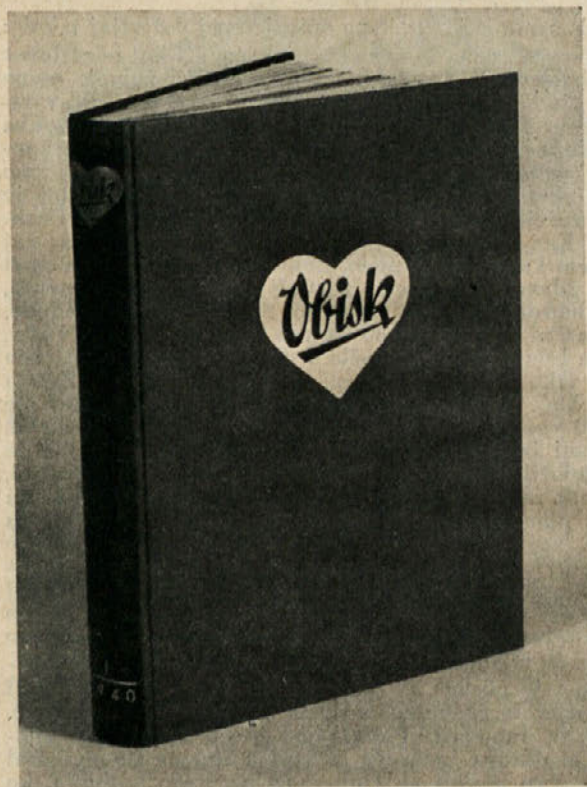
praviš, kako je bilo to? To si mislimo tako. Učenjaki pravijo, da ima človek tudi zračno telo. Če je to, sem morebiti res z zračnim telesom šel po poti... in žena se je s svojim zračnim telesom (astralnim; op. pis.) osmuknila ob moje zračno telo.«

Da je z uspehom ozdravil z magnetizmom tudi božjast, pove tale primer: Sestra župnika I. Fr. v T., rojena leta 1887., pripoveduje tole: V prvem letu življenja jo je hudo zdelovala božjast. V upanju, da bo hčerki pomagano, je njena mati leta 1888. poslala na Primskovo neko žensko. Primskovski gospod ji je magnetiziral srajčko za otroka ter hkrati zahteval, naj naroče sv. mašo na Zaplazu za zdravje. Ko je mati hčerko oblekla v srajčko, je božjast prenehala, ko bi odrezal, kakor ji je mati pozneje večkrat pripovedovala. Nikdar več se pri njej ni pokazala ta bolezen in je še danes popolnoma zdrava.

Ob petdesetletnici smrti Primskovskega gospoda dne 19. decembra 1940 je bilo naročeno cerkveno opravilo za rajnim gospodom. Ker je bila takrat istotako huda zima kakor ob pogrebu pred 50 leti, je bilo malo ljudi v cerkvi. Po sv. opravilu je g. župnik A. P. razložil prisotnim pomen te zadušnice in ko se je vrnil v župnišče, je stopil predenj neki možak-fant in pravil, kako ga je mati kot otroka nesla na Humarjev grob, ko ga je trla božjast, molila za blagor duše rajnega župnika in zdravje svojega bolnega otroka. Ozdravel je in ni ga več trlo.

Bolni siromaki iz Kranjskega, Primorskega, Koroškega, iz Štajerske, Bavarske in iz Avstrije, kraljeviči in vojvode, knezi, grofi in baroni in nešteto dolenjskega ljudstva je prihajalo k njemu iskat pomoči; bolezen je bila kakor zli duh, ki se ni mogel ustavljati njegovemu blagoslovu, zbrani molitvi, čisti duševni sili in močni volji, združeni z njegovo magnetično silo, pa naj si je prenesel to silo na živo bitje ali mrtvo tvar — vsem je pomagal, le enemu bitju ni mogel pomagati — t. j. svoji 48 letni sestri. »Zakaj ne, tega ne vem,« pravi v svojem pismu od 2. decembra 1879 grotfici W.

Kdo bi mogel to uganko razvozlati?

Izvirne platnice

za vezavo »Obiska« je izdala

**Knjigoveznica
Jugoslovanske tiskarne
v Ljubljani**

Cena z vezavo vred Din 50.—

Same platnice brez vezave Din 35.—

Marjan Juvan:

Cvetke voščijo srečo...

V izložbah trgovskih vrtnarjev vidimo često sinje ali vijoličaste hortenzije, čeprav nam je znano, da cveto hortenzije v naravi le rožnate ali bledozelene. To spremembo dosežemo s tem, da dodamo zemlji in s tem rastlini razne snovi, ki vplivajo na rastlinsko barvilo — antokijan. Od njega so odvisne vse barve in se dajo tudi umetno izpreminjati. Ako vzamemo barvilo od rdečega zelja in mu dodamo malo luga, bo postala prej rdeča barva kmalu vijoličasta. Pri večji množini pa postane barva modra. Če pa tej modri vodi dolijemo nekoliko kisline, se barva takoj spremeni v prvotno rdečo.

To spreminjevanje cvetnega barvila pod zunanjimi vplivi je prav lepo dokazal Molisch, ki je nabral štiri šopke vijolic, jih postavil v kozarce z vodo in vsakega posebej pokril s steklenim zvoncem. Pod prvi zvon je postavil poleg šopka vijolic skodelico s solno kislino. K drugemu šopku zgoščen amonijak, pod tretjim zvonom pa je zažgal žveplo, da se je tvoril žveplov dvokis. Četrty šopek pa naj bi služil za dokaz.

Šopek vijolic pod prvim zvonom je postal krasno mesnordeč, pod drugim svetlozelen, pod tretjim bel, a četrti je ostal neizpremenjen.

Tudi v naravi poznamo nešteto primerov, pri katerih spreminjajo rastline barve cvetov. Tako n. pr. spremeni pljučnik (*pulmonaria officinalis*) svoje rdeče cvetove v modre, prav tako gadovec (*echium vulgare*) in še množica dolinskih in planinskih cvetk.

Pa predaleč bi zašli, če bi še naprej o tem razpravljali. Eno je jasno, da se te spremembe v naravi zgodijo le zaradi večje življenjske moči rastline same, bodisi da pridobi rastlina v novi barvi več obiskovalcev — žuželk, ki so žejni sladkega nektarja in v zahvalo prenašajo cvetni prah, ali je vzrok spremembe varovanje klorofila (rastlinsko zelenilo), da bi ga ne uničili premočni sončni žarki ali pa pomanjkanje toplote.

Molisch je tudi dokazal, da je mogoče bele cvetove slaka (*ipomea purpurea*) spremeniti v rdeče, če vanje dihavo v manjšem prostoru vsaj četrty ure. Tu spremeni barvo ogljikov dvokis, ki ga izdihavamo. Seveda, ko prenesemo cvet v zračen prostor, polagoma izgubi barvo.

To spreminjevanje antokijana pa se da sijajno izrabiti v umetnem vrtnarstvu — s pisavo na cvetice. Že precej dolgo je znano, da se da prenesti pisava z vzorcem na liste rastlin, da tudi od fotografskih negativov dobimo na listu kar dober pozitiv. Vendar igra tu vlogo le listno zelenilo in ker je potreba list pripraviti z alkoholom in jodom, ni za praktično uporabo.

Praktično pa je to mogoče doseči po obsevanju s kremenasto lučjo. V ta namen postavimo primerno cvetico v stekleno posodo ali jo zavarujemo proti obsvetlitvi s cinkovo pločevino ali staniolom. V pločevino ali staniol vrezemo primerno besedilo in pritrdimo na cvet tako, da se cvetni list lepo prilega izrezani pločevini. Dobro zavarovano rastlino nato obsvetimo s kremenasto lučjo, in sicer 2½—3 minute v razdalji 35 cm. Seveda čim bližje smo luči, tem krajša naj bo osvetlitev. Po osvetlitvi, ko smo odstranili staniol, opazimo na cvetu, kjer je prišla svetloba skozi izrezano pločevino, ime ali voščilo ali kar je že bilo vrezano v šablono v modri barvi.

Kako je do tega prišlo? Gotovo je tudi tu vzrok v antokijanu, oziroma se je to barvilo v stanicah, po ultravioletnem obsevanju s kremenasto lučjo poškodovanih, zmešalo z lužnato snovjo teh stanic in antokijan je postal nevtralen. Ako sedaj pustimo tako popisane cvetice dalj časa (1—2 dni) na vlažnem temnejšem mestu ali pa jih

postavimo že v primerno posodo ali zaboj, ki ima stene preoblečene s suknom, ki ga popolnoma premočimo, opazimo drugo spremembo — napis je postal popolnoma bel. Na suhem prostoru pa je cvetica ohranila moder napis.

Prav tako kakor na cvetove pa je možno pisati tudi na liste nekaterih rastlin, ki tudi vsebujejo antokijan. To so zlasti tradeskantije, fuksije, begonije, nekateri lokvanji itd. Tu pa je način spremembe nekoliko drugačen. Z daljšim obsevanjem se da antokijan popolnoma uničiti, tako da postane napis zelen po klorofilu, ki leži pri teh rastlinah neposredno pod barvilom. List sam pa tudi spremeni barvo in postane živordeč.

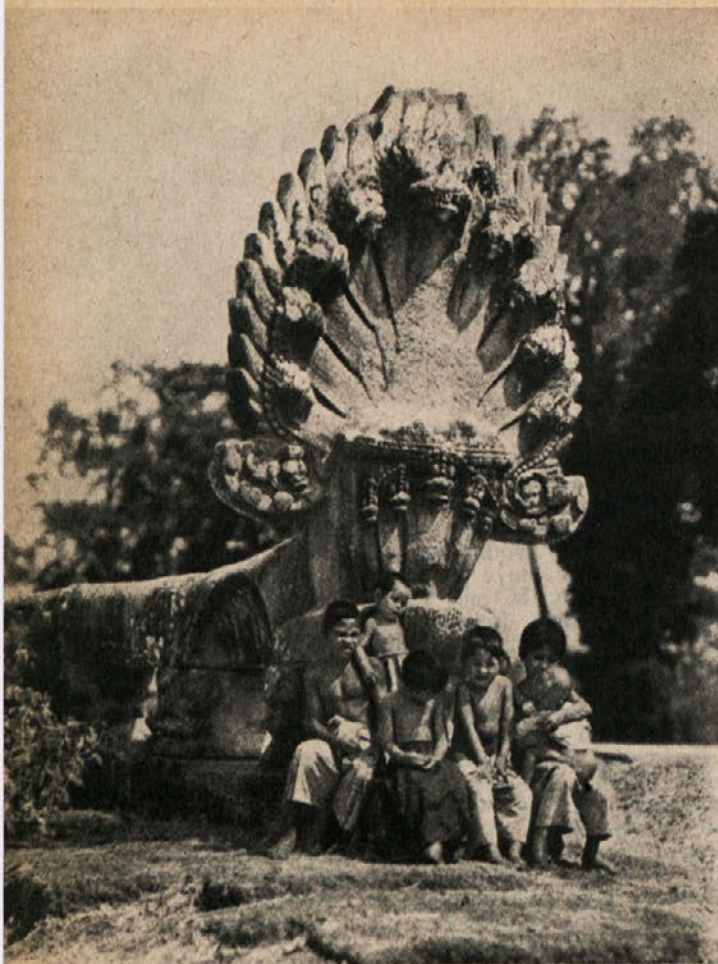
Niso pa vse cvetice enako uporabne za pisanje s kremenčevo lučjo. Posebno lepo se dajo popisati tulipani, primule, slak, slezi itd. Večkrat pa se tudi dogodi, da nam namesto zaželjenega modrega odnosno belega napisa zažare nasproti temnordeče ali ko zlato rumene črke.

Na Češkem, še več pa v Holandiji, so pred sedanjo vojno delali mnogo tega. In tako popisane cvetice z raznimi voščili za god, božič ali novo leto itd. niso bile prav nič redke v izložbah vrtnarjev.

Na fotografiji rdečega sleza vidimo napis v beli barvi. Slika sem posnel dva dni po obsevanju in kakor vidite, je napis še vedno dobro čitljiv.

SKRIVNOSTNA

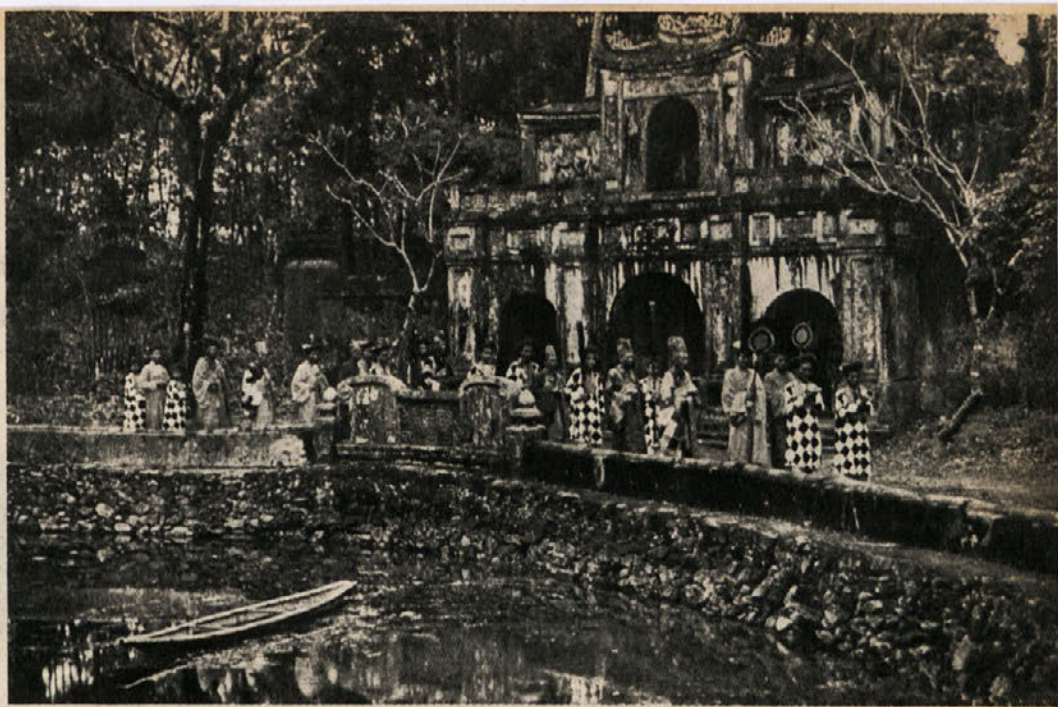

Cvetoča pokrajina v Zadnji Indiji, najnovejše bojišče v sedanji vojni, spada med najzanimivejše, neznane predele sveta. Zgoraj: Polna je čudovitih spomenikov verskega stavbarstva. Ukročeni slon je tam uporabna domača žival. Plesno-igralska umetnost, izvirajoča iz bogoslužja, je čudovito in v fantastičnih oblikah razvita, kakor pričata srednji sliki. V plesih in igrah se družijo barvitost oblek z razkošno pravljčno vsebino. Pokrajina je v glavnem vodnata, večina malega in velikega prometa poteka po rekah. Navzlic delni modernizaciji se domačini drže starih oblik in izročil, kakor kaže slika nove vladarske palače v Pnom-Penhu.

INDOKINA

Glavno verstvo v Indokini je budizem, čigar duhovni žive po nešteti samostanih in svetiščih v meniški skupnosti. V sredi. Po gorskih samostanih, daleč od sveta, se vzgajajo mladi moški za budistovske duhovne s skupnimi premišljevanji v čudoviti naravi. Zenske v Indokini so lepe, tudi po naših pojmi. Posebno hvalijo pri njih smisel za slikovitost in okusno okrasje. Narodno blago za oblačila je svila, kakor priča tudi spodnja slika mandarina v čudovitih, z zlatom vezenih tkaninah. Šah je najsplošnejša ljudska igra, kakor kaže skupina kmetov in kmetic, oblečenih za igro šaha z živimi podobami — sredi riževih polj. Živi šah je najnavadnejša ljudska veselica.

Z
A
P
R
E
H
O
D
N
O
D
O
B
O

Ce si nabavite praktičen športni plašč in preprosto volneno oblekico, boste vso sezono dobro in primerno oblečeni. Modeli na naši sliki so vsi zelo mladostni in jih boste nosili lahko v poklicu ter doma. Dva plašča imata krznen ovrtnik in manšete, ki se lahko odzamejo, ko postane topleje. Izbirajte!

1. Zelo preprosta temnomodra volnena obleka, katere edini okras so štirje našiti žepi. Zapenja se spredaj do pasu, krilo ima v sredi globoko gubo. (2 m dvojne širine.)
2. Temnorjava športna obleka, okrašena z dvojnimi šivi na obeh straneh krila, ki je rahlo zvončasto. Štirikoten vratni izrez, ki ga izpolnjuje živo pisana svilena ruta. (2 m dvojne širine.)
3. Zelo mladostna svetlomodra volnena obleka ima život krojen v obliki moške srajce. Krilo ima spredaj štiri ploščate gube. Vrezani žepi. (2 m in pol dvojne širine.)
4. Pričujoča oblekica je iz rdeče in modrokarirastega blaga.

Krilo je precej zvončasto, blago je vzeto počez. Rdeč lakast pas. (3 m in četrt dvojne širine.)

5. Udoben plašč iz srednjesevega velurja ima široko krojen hrbet. Prednik se prilaga životu, pas samo vzadaj. (2 m in tri četrt dvojne širine.)
6. Ohlapen temnomoder plašč iz mehkega angora blaga. Hrbet ima dva vložena zvonasta dela. Ovrtnik in manšeti iz svetlosivega pristriznega janjčka. (2 m 80 cm dvojne širine.)
7. Eleganten redingot iz vinskordečega sukna. Trije dvojni šivi, ki prehajajo v plitve gube, krasijo hrbet. Ovrtnik, manšeti in žepi iz črnega astrahana. (3 m 20 cm dvojne širine.)
8. Originalno krojen športni plašč iz svetlorjave velblodje dlake. Rokavi so krojeni raglansko in imajo po sredi šivo. Plašč je brez gumbov in se lahko zapira s patentno zadrgo. (3 m 40 cm dvojne širine.)

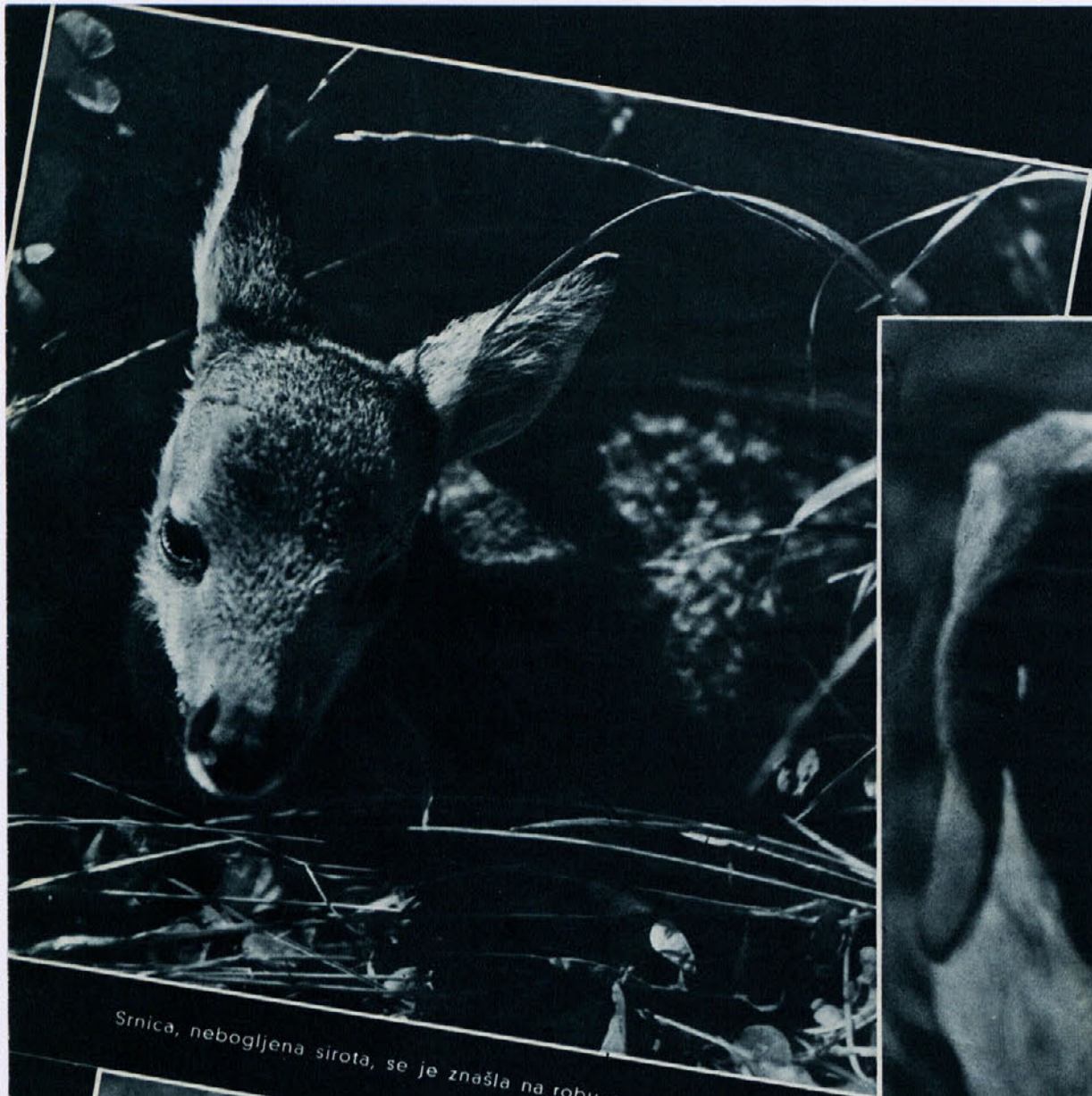
Pravoslavni božič na našem dvoru:

Častniki naše vojske neso okrašeni badnjak v kraljevi grad na Dedinju

Ko se ldje more...

Slike o genlmanu med trinogo srnico
skim psom

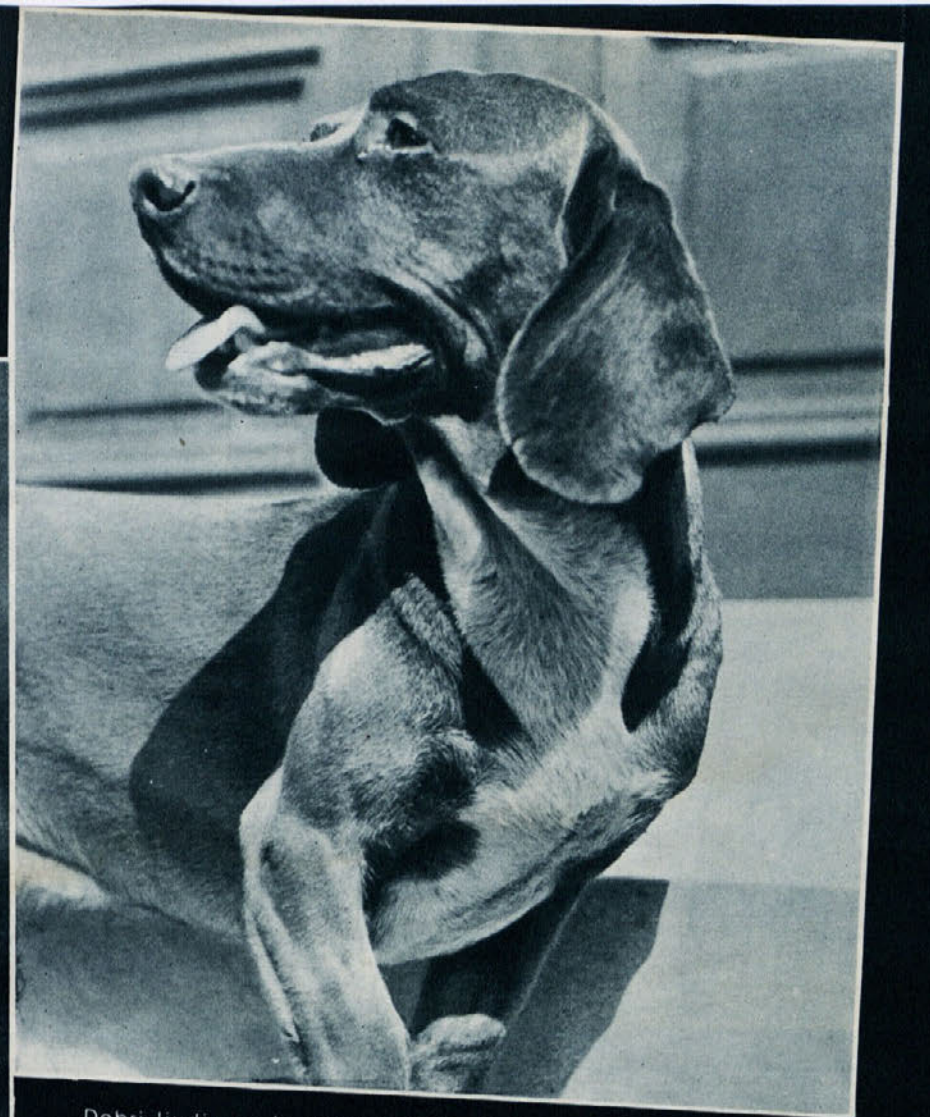
(Foto Sl. Smelej)

Srnica, neboljena sirota, se je znašla na robu gozda sama

... in postala sta prijatelja ...

Dobri ljudje so jo našli, jo prinesli domov. Tam jo je zagledal prvi — lovski pes, nozdvi so mu zadržtele, krenil je proti srni...

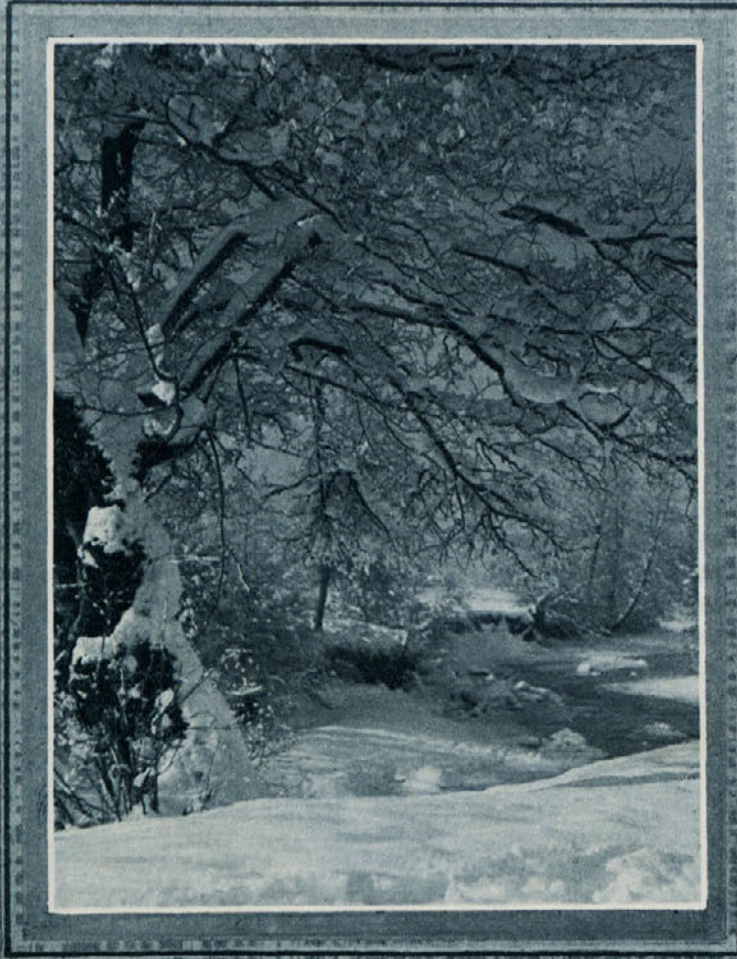
Srna je v strahu skušala bežati, vsa v strahu pred rojenim sovražnikom ...

toda na treh nogah sirota ni mogla ...
zasm ...
... torda se je trpeče, neboljeno bitje

... ki je pozabil na svoj nagon, zamižal in pustil, da se mu je prestrašena žival približala, ko jo je ujel, in ...

Fran Krásovce

Janko Prane

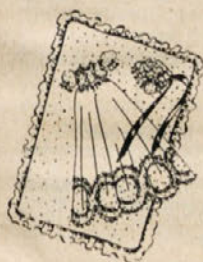
Če imaš samo uro časa...

... Mamica, kako je bilo potem s Sneguljčico, ko je pogoltnila zastrupljeno jabolko? — »To ti povem jutri, Tomažek. To mažek, če boš sedaj lepo z menoj molil in potem mirno zaspal.« Prav za prav je otroku veliko lepše ko meni, ker lahko že spi, jaz pa moram po vsem tem delu, ki sem ga imela s kuho in gospodinjstvom, še na koncert. Prav nič veselega pričakovanja ni v meni, samo trudna in zbita sem. Do večerje je še ena dobra ura, kaj naj storim? Naj malo ležem in se odpočijem, preden se začnem preoblaciti? Ne, natočila si bom tople vode v kopalno kad, to me bo najbolj osvežilo in pomirilo. V topli kopeli človek pozabi na vsakdanje skrbi in težave in pride na druge misli.

S strahom opazim, da so moje roke vse prej kot negovane. Nikoli se ne bom navadila, da bi pri grobem kuhinjskem delu nataknila gumijaste rokavice! Sedaj se mi to mašuje. Najprej natarem roke s citrono in jih medtem, ko se kopam, položim v lonček, kjer sem pripravila mešanico milnice in olja. Nato bom šele manikirala nohte.

Moja mati mi je vedno dejala: Cim marljivejša je gospodinja, tem manj se ji sme to poznati. Kako neki delajo nekatere žene, da so kljub celodnevemu delu negovane in spočite? Kaj ko bi po kopeli poskusila osvežiti polt z vročo paro! Pripravim si skledo z zavrelico kamelic, čez glavo si pregrnem frotirko in držim obraz nad soparo. Že po desetih minutah občutim, kako kri hitreje kroži in me utrujenost zapušča. Nato izperem obraz z mrzlo vodo in ga narahlo natarem s kremo. Tako, pol ure je že preteklo, hiteti moram, da ne bom prekasna. Če bom dala na lica in ustnice malo rdečila in si obraz rahlo napudrala, bom videti mlada in sveža, kakor še nikoli.

Sedaj se šele lahko začnem prav veseliti na današnji večer, sedaj, ko me je vsa utrujenost zapustila. Se pet in dvajset minut! Najprej si dobro prekrtačim lase, osnažim zobe, nato se oblačem. Samo večerno torbico je treba še pripraviti, ključ od veznih vrat, vstopnico, dozo za puder, črtalo za ustnice, drobiž, svež robček — bo dosti časa! Pet in dvajset minut je včasih cela večnost, pomislite na primer pri zobozdravniku, pet in dvajset minut pa kaj hitro poteče, če se človeku mudi na koncert.

Zivimo pač v času, ko marsikatera družina s skrbjo pričakuje novorojenčka, češ ali bomo zmogli še za enega. Vendar prinese tako malo kričeče bitje toliko življenja in veselja v hišo, da sta skrb in trud, ki ga ima mlada mati z njim, obilno poplačana. Sploh pa je dandanes nega in odgoja otroka veliko bolj preprosta kot včasih. Ljudje niso več tako nepoučeni in bojazljivi kot nekoč, ko so bili navezani le na nazadnjaške in babjeverne navsvete babic ter starih tet. Sedaj se vsaka žena lahko pouči o vsem, kar je treba vedeti, v primernem tečaju in še pozneje dobi vsa potrebna navodila v posvetovalnicah za matere.

Najprej je treba urediti otrokovo posteljico in mizo za previjanje. Voziček naj bo samo za ven in ko pride otrok domov, ga moramo položiti v posteljico, da se lahko ta čas voziček temeljito prezračni. Najbolj pripravna za to je pletena košara, ki se dobi pri nas že za mal denar. Notranjščino oskrbimo z vsem potrebnim (glej seznam!), zunanjo stran pa okrasimo z volano iz rožnate ali svetlomodre svile, katero lahko vedno zamenjamo in operemo. Za previjanje dojenčka moramo pač pripraviti posebno mizo, katero pregrnemo z mehko volneno odejo. V predalu pa shranimo vso potrebno drobnarijo, da jo imamo takoj pri roki: Otrokovo perilo, in v posebni škatli vato, puder, termometer in celo prve dojenčkove toaletne potrebščine: majhne zaokrožene škarje za nohte in prvo mehko krtačo za nežne kodrčke.

V času pred otrokovim rojstvom skuša vsaka skrbna mati naplести in sešiti čim lepšo in popolnejšo »balo«. Volnene in bombažaste srajčke in hlačke za tople in mrzle dni so že pripravljene, tudi kvačkano pregrinjalo za posteljo iz rožnate ali svetlomodre volne je gotovo. Babica in številne tete darujejo čepice in copatke, okrašene s pentljami in čopki, da o raznovrstnih vezenih podbradnikih sploh ne govorim. Pri vseh teh nabavah je pa treba paziti zlasti na velikost. Za dojenčke imamo velikosti od 1—3. Velikost št. 1 se zelo malo potrebuje, samo za prvi mesec. Otrok tako hitro rase, da sta važnejši druga in tretja velikost, kateri nosi otrok do tretjega leta. Sestavili smo tri sezname, ki vsebujejo v obilni meri vse, kar potrebuje dojenček. Večina se lahko napravi iz starega blaga ali ostankov volne, samo malo dobre volje in spretnosti je treba.

1. Dojenčkova oprava:

6 povojčkov, 3 srajčke v 1. velikosti, 3 srajčke v 2. velikosti, 3 pletene bombažaste ali volnene jopice v 1. velikosti, 3 pletene bombažaste ali volnene jopice v 2. velikosti, 2 ducata mehkih platnenih plen, 1 ducat toplejših plen iz flanel ali frotéja, 3 pare platnenih bombažastih hlačk, 3 pare pletenih volnenih hlačk, 6 podbradnikov, nekaj čepic za mrzle noči in za ven, 3 pare volnenih copatk, 1 pleteno pelerino s kapuco za ven, 3 ne-

premočljive podloge, 2 kopalni frotirki, 1 blazina, na kateri previjamo dete, nekaj tankih batistastih robčkov, kos tila za čez posteljico proti muham, eventualno krstno obleko in čepico.

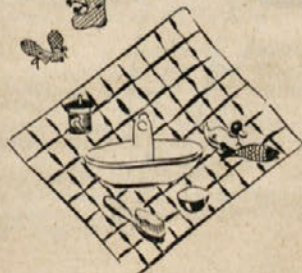
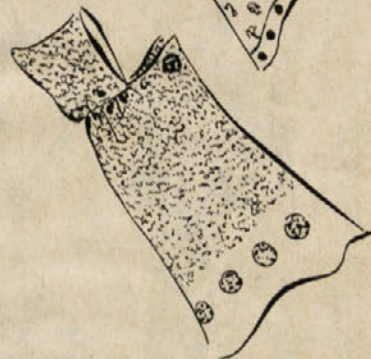
2. Oprema posteljice:

1 žimnica, 1 ploščata žimnata blazina, 1 volnena ali flanelasta odeja, 1 pernica s pralno prevleko, 4 spodnje rjuhe, 4 zgornje rjuhe, 4 prevleke za blazino.

3. Razne potrebščine:

1 tehtnica (se lahko izposodi), 1 tabelo, kjer zaznamujemo otrokovo težo in velikost, 1 termofor s kvačkano prevleko, 1 umivalna skleda, 1 termometer, 1 doza pudra, cinkova maža, vata, 1 škarje za nohte, 1 krtača za lase, 1 kopalna kad, 1 steklenica tekočega mila, 2 steklenici za mleko s pleteno prevleko.

Pričakujemo novorojenčka!

MODA PO FANTAZIJI

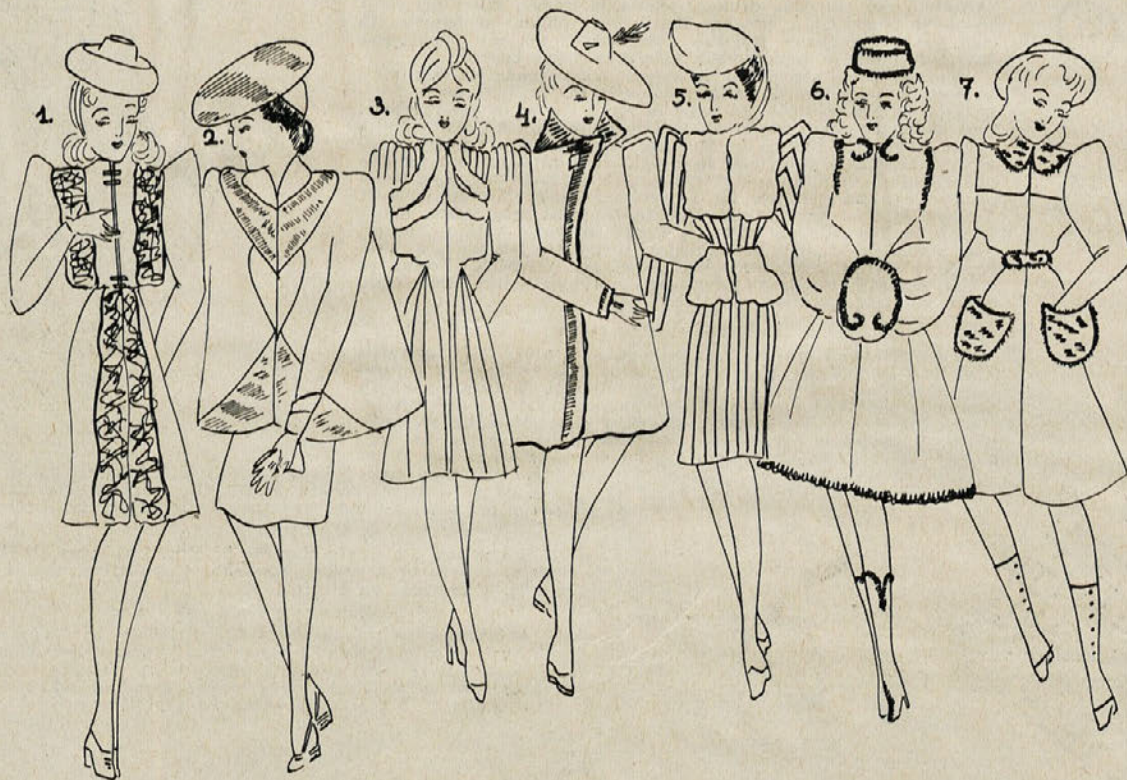
Gospodična Dagmar K., mlada nadarjena risarka, nam je poslala vrsto modnih vzorcev za obleke in plašče, narisanih ne po predlogah, temveč po lastni fantaziji, torej docela izvirnih. Priobčujemo jih, ker vemo, da bomo z njimi razveselili podjetne in s fantazijo obdarjene naše bralke.

1. Svetla bluza z entlanjem in gumbi, krilce temno.
2. Popoldanska oblekica iz mehke volne, v seulu, na koncu rokavov in v krilu gosto plisirana.
3. Obleka z dolgimi rokavi iz angorske volne v poliubni barvi.
4. Popoldanska obleka, kombinirana s temnim velurjem.
5. Popoldanska obleka iz težkega, črnega krepa žoržeta. Sedlo in prednji del krila sta plisirana. Rožnat trak okoli vratu daje obleki prikupen izraz.
6. Nagubana obleka iz svetlozelenega žameta.
7. Volnena obleka z lahno zvončastim krilom — za mlade dame.

8. Praktična obleka za vsak dan, preprosto krojena, samo z reverji in našitimi žepi okrašena.

*

1. Vinsko rdeč plašč, kombiniran s sivim hermelinom.
2. Tričetrtinski plašč svetlorjave barve, reverji so izmenoma iz temnega konjička.
3. Plašč, pri katerem so posebno učinkoviti rokavi, močno nabrani, in sedlo, ki se končuje v okrasnem loku iz kožu-hovine pečene barve.
4. Širok plašč iz temnega angleškega blaga.
5. Siv kostim z močnimi črnimi progami.
6. Dekliški zvončast plašček, okrašen s črno ali sivo kodrasto kožu-hovino.
7. Zelen plašč s sedlom in modernimi žepki, ovratnikom ter pasom iz leopardove kože.

Volne primanjkuje in podražila se je...

Ti dve dejstvi nas žene silita, da si pač pomagamo, kakor si moremo. Heerki je treba toplega jumperja, ker ji je lanskij ves premajhen, sinko pa prosí za novo cepico in šal, kakršne imajo njegovi tovariši. A kaj, ko pa so cene volne zrastle v višine, ki jih povprečna meščanka le še komaj zmore! Preiščite vse predale in omare in spravite skupaj vse stare, premajhne in nemoderne jopice, cepice, šale in drugo. Razderite previdno vsak komad. Volno sproti navijate na klopke, potem iz teh napravite štrénice, katere na obeh koncih dobro povežite z nitjo, da se vam niti ne bodo zmešale. Pripravite si mrzlo milnico ali raztopino Luksa, Radiona ali Persila ter namočite vanjo volno, seveda vsako barvo zase. Volno previdno stiskajte z roko, potem jo v čisti vodi izpiaknite in obesite štréne na zrak, da se volna odteče in posuši. Če to ob slabem vremenu ni mogoče, pa natakните štréne na palice in jih obesite nad kopalno banjo. Nikakor pa ne k peči! Volna se hitro posuši in bo gladka kakor nova. Iz dveh skladnih barv spletite za heerko popolnoma moderen pulover in kombinirajte n. pr.: temnomodro, vinskordero ali ciklamno. Če imate več rjave in malo zelene volne, spletete sedlo puloverja in rokave iz zelene, život pa iz rjave volne. Na ta način se znebite starih in nerabljivih pletenin, ki so bile v predalih le dobrodošla paša za molje, vam bo prihranek prišel zelo prav, otroci pa se bodo od srca veselili novih jumperjev.

Kako lepo operemo volnene obleke

Pri pranju volnenih oblačil moramo biti prav posebno previdni, in sicer zato, ker se volna pri pranju rada skrči ali spremeni barvo; trdovratni madeži pa pri navadnem pranju v milnici ne izginejo. To velja v prvi vrsti za črne obleke. Za te je najboljša pralno sredstvo goveji žolč. Pri mesarju boste lahko dobili žolč, ki ga previdno nesite domov, da se vam ne predere in razlije po košari. V veliko posodo nalijte mrzle vode in v njo izlijte žolč ter dobro premešajte. V to vodo namočite obleko, jo pustite nekaj ur namakati, nato izžemajte obleko in jo v mrzli vodi dobro splaknite, da ne ostane duh po žolču v volni. Neožeto obleko obesite na obešalnik, da se odteče in malo posuši. Še vlažno zlikajte na narobni strani.

Temnomodre in rjave obleke se prav lepo operejo v vodi, kjer smo skuhalí nekaj divjega kostanja. Posušen divji kostanj olupimo, narežemo in skuhamo v precejšnji količini vode, katero skozi krpo precedimo in shladimo. Nato postopamo tako kot pri pranjuernih oblek.

Pranje belih volnenih oblek zahteva prav posebno pažnjo. Lahko jih operemo v raztopini hladnega luksa. Če so pa posamezni deli prav umazani, očistimo te najprej s krpo ali gobo, ki jo pomakamo v salmijakovo vodo. Potem si pa nalijemo mrzle vode v posodo in ji dodamo primerno količino salmijaka. V tej vodi operemo celo obleko, jo dobro splaknemo in obesimo v senco ali na veter, kjer se posuši.

KUHINJA IN GOSPODINJSTVO

Faširani jetrni zrezki.

30 dkg govejih jeter faširamo s tremi surovimi olupljenimi krompirji, dodamo še malo v mleku zmehčanega kruha, dve veliki žlici drobtinice, 1 žlico moke, soli, popra, peteršilja, čebule, majarona in eno jajce. Vse to dobro premešamo. V ponvi razgrejemo mast, v katero pokladamo z mastno žlico cmoke te zmesi. Z mastno žlico cmoke potlačimo, da postanejo ploščati kakor zrezki in jih hitro spečemo. Serviramo jih potresene s peteršiljem in pokapane s citronovim sokom s krompirjem ali solato.

Slaniki s krompirjem.

Dva slanika osnažimo in jih položimo za nekaj ur v razredčeno mleko. Medtem skuhamo v slani vodi 1 kg krompirja, ga olupimo in razrežemo na debele liste. Prav tako narežemo dve trdokuhani jajci. Nato vzamemo ponev, še boljše je, če imamo porcelanasto, ognjavarno posodo in jo dobro namažemo z mastjo. Nato naložimo vanjo plast krompirja, zatem jajca, koščke slanika in kosmice masla, zatem zopet krompir, jajca in slanike. Povrhu še nekaj kosmičev masla. Pečemo v vroči pečici vsaj pol ure in serviramo s solato kot samostojno postno jed.

Pečenjak iz koruznega zdroba.

$\frac{3}{4}$ litra mleka zavremo in stresemo vanj $\frac{1}{4}$ litra koruznega zdroba ter ga postavimo za pol ure v pečico in od časa do časa pomešamo. Zatem vzamemo zdrob iz pečice in ga shladimo. Dva rumenjaka mešamo z 10 dkg sladkorja in jih primešamo zdrobu, zmerno osolimo, če imamo, primešamo še pest malih rozin ali vamperlov in sneg dveh beljakov. V ponvi razbelimo masla ali masti in spečemo zmes, katero z lopatico razkosamo, še malo opečemo in s sladkorjem posuto damo na mizo. Zraven serviramo kuhana jabolka ali češplje.

Torta iz pšeničnega zdroba.

Potrebujemo: 10 dkg pšeničnega zdroba, štiri jajca, 20 dkg sladkorne moke, 10 dkg olupljenih in zmlitih mandeljev, sok ene citrone in sesekljano lupinico pol citrone. Štiri rumenjake penasto vmešamo s sladkorjem, primešamo mandeljev, dodamo citrone, zdrob in končno še trd sneg štirih beljakov. Zmes spečemo v topli pečici. Ohlajeno torto (najboljše naslednji dan) prerežemo čez pol in jo namažemo z marmelado, povrhu pa jo posipujemo s sladkorjem. Če pa potrebujemo torto za kak god, jo povrhu okrasimo s citronino glazuro in jo obložimo z vložnim sadjem ali bonboni.

Profesorska...

»Ne verjamem, da je zemlja okrogla,« mi je rekel moj krojač, ko sem mu govoril o antipodih. »Imam tovariša v Sidneyu, ki mi je pisal, da rabi gumbe za naramnice prav tako kot jaz.«

Osnutek spomenika, posvečenega slovenskim žrtvam svetovne vojne, ki bo stal na Brezjah.

1. januarja 1941 je izšel stavek štirih znamk v korist Zveze bojevnikov v Ljubljani. Več je razlogov, zaradi katerih so te znamke za nas Slovence zanimive. Zveza bojevnikov je med našim ljudstvom kaj priljubljena. Razumljivo je tedaj, da je računala na odkup svojih znamk zlasti v naši ožji domovini. (Seveda se bodo prodajale tudi po ostalih delih države, kjer pa jih bodo kupovali le znamkarji, ti nezbirčni podporniki najrazličnejših dobrodelnih akcij.) Ze zato bi bojevniške znamke lahko imenovali prave — in v tem smislu tudi prve — slovenske znamke. Vrh tega bo šel ves čisti izkupiček za velik spomenik v počastitev vseh slovenskih žrtev svetovne vojne na Brezjah. Tudi priložnostni žig, ki ga je rabila pošta Brezje 1., 2. in 3. januarja za žigosanje omenjenih spominskih znamk, nalepljenih na navadnih in posebnih slavnostnih kuvertah, oziroma numeriranih kartonih, nosi znak, ki ga sicer ne najdemo na nobenem drugem poštnem žigu: ležeč polmeseč in tri šesterozarnje zvezde, slovenski grb v velikem državnem grbu.

Bojevniški stavek sestavljajo štiri znamke. Prva (0,50 + 0,50 din) v olivnozeleni barvi predstavlja arh. Šubica spomenik padlim junakom pri sv. Petru v Ljubljani. Druga znamka (1 + 1 din) v rjavordečkasti barvi kaže Slovenko, Hrvatino in Srbkinjo, zroče v vzhajajoče sonce svobode v skupni državi Jugoslaviji. Na tretji znamki (1,50 + 1,50 din) zelenkastosive barve je slika spominske kapelice na Kajmakčalanu, kjer je tudi tekla slovenska kri naših prostovoljcev. Za to znamko je bil prvotno predlagan drug motiv: slika spomenika judenburškim žrtvam, stoječega pred kostnico na ljubljanskem pokopališču. Posebna komisija poštnega ministrstva pa je ta motiv zavrnila. Zadnja modrovijoličasta znamka (2 + 2 din) predočuje Plečnikov in Valentinčičev osnutek bodočega spomenika na Brezjah. Vse znamke so izdelane v črtkastem načinu; barve delujejo na gledalca obzirno, prijetno in skladno. Vsaki zbirki bodo v kras, lep spomin pa bodo — žigosane s posebnim žigom — na razglednicah in pisemskih ovitkih. Skoda je le, da jih bo mogoče kupiti le kratak čas (od 1. januarja do 30. aprila); po tem roku pa bodo veljale še en mesec za frankiranje poštnih pošiljk. Zeleti bi bilo, da bi jih vsaj na Brezjah bilo mogoče dobiti dalj časa, zlasti v onih mesecih, ko prihaja na božjo pot več obiskovalcev. Z zadnjim majem

Š. P.:

Nekaj o prvih slovenskih znamkah

izgube svojo poštno vrednost; morebiti neprodane znamke bodo komisijsko sežgane.

Zdi se pa, da do tega ne bo prišlo. Zveza bojevnikov je znala zainteresirati za svoje znamke javnost s posebnimi prospekti, ki smejo z dovoljenjem poštnega ministrstva viseti na vidnem mestu v vseh poštah naše države ves čas, dokler bodo te znamke v prometu. Obrnila se je tudi na šolska vodstva, ki bodo gotovo znala v svojem področju doseči, da bo zanimanje otrok — in po njih tudi odraslih — za te znamke živo in v gnotnem pogledu uspešno.

Hvalevredna je tudi odredba poštnih urave, da se smejo bojevniške znamke prodajati posamezno (in ne samo v popolnih stavkih, kakor je bila doslej navada). Tako je omogočeno tudi onemu, ki mu je žrtev 5 din prevelika, da vendar nekaj žrtvuje. (Cena vsega stavka je 10 din; od tega gre 5 din v državno blagajno, 5 din pa v korist Zveze bojevnikov.) Poleg tega je celotna naklada teh znamk 100.000 popolnih stavkov in ne, kot je bilo prvotno napovedano, 150.000 stavkov. Znamkar, ki ima količkanj razvite zamenjalne zveze z zamejskimi filatelisti, potrebuje za svoje »potrebe« 10 do 20, pa tudi več popolnih stavkov.

Se več dajo izkupiti trgovci z znamkami. Samo neki tak zagrebški trgovec je kupil 700 pisemskih ovitkov oziroma kartonov z bojevniškimi znamkami. Znatno število teh znamk bodo kupili tudi tuji, češki, nemški in madžarski trgovci, tako da je upanje, da večini teh znamk ne bo treba iti v peč.

Morda že kdo računa, kolik bo dobiček Zveze bojevnikov od teh znamk. Res, preprost račun pove, da bo, če bodo vse znamke prodane, znesel pol milijona dinarjev. Če pa pomislimo, da mora ustanova, ki dobi dovoljenje, da izda — s posredovanjem pošte — znamke z doplačilom, plačati sama vse stroške tiskanja itd., se dobiček kmalu občutno zmanjša. Tako n. pr. stane vsaka plošča, s katero so bile tiskane bojevniške znamke, 10.000 din; vsi stroški z izdajo teh znamk so preračunani na okrog 100.000 din; poseben žig z Brezij je sam veljal okrog 1000 din.

Zveza bojevnikov je že leta 1939. prišla na misel, da prosi za dovoljenje, da izda svoje znamke in že takrat je začela s pripravami, da v svoji želji uspe. (Vedeti je treba, da slednje ni lahka stvar; po novem pravilniku glede izdajanja izrednih znamk smejo vsako leto iziti le tri dobrodelne serije; ker pa je reflektantov mnogo, pridejo na vrsto šele po daljšem času.) Kratko odmerjen čas, v katerem je bilo treba predložiti osnutke za znamke, je bil med drugim vzrok, da ni bilo razpisano posebno tekmovanje za izdelavo osnutkov in v tem je tudi razlog, da noben od osnutkov ne izvira od slovenskih umetnikov. Znamke so začeli tiskati novembra, v dobrem mesecu so bile razposlane poštnim direkcijam.

Osnutek znamke, ki ga poštno ministrstvo ni odobrilo.

Bojevniške znamke s posebnim žigom.

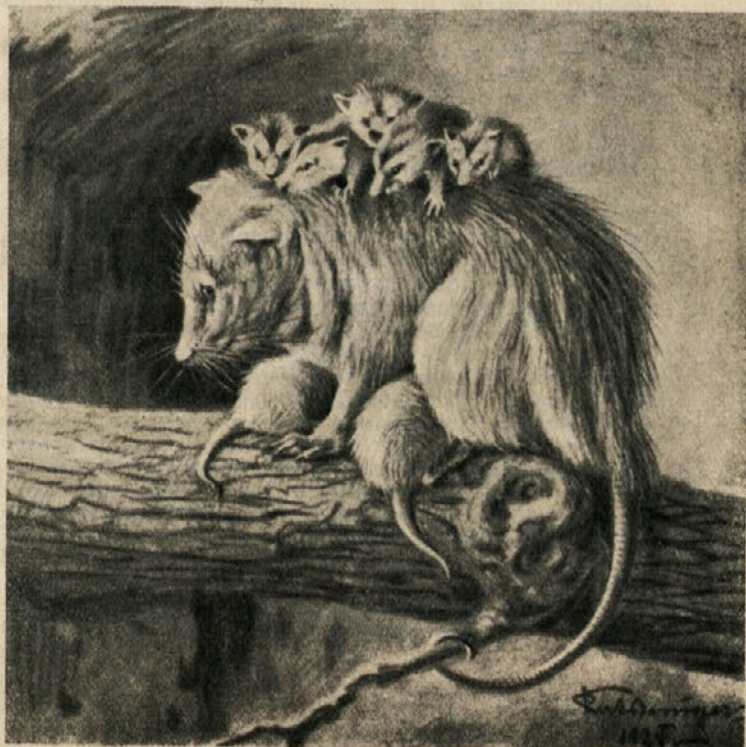
KOŽUHARJI = DOBAVITELJI RAZKOŠJA

Štefan Plut

Raba krzna sega v pradavnino tja k prvim začetkom človekove materialne kulture. Iznajdba prve obleke in obutve, zboljšanje ležišča in izum odeje, iznajdba prenosnih bivališč šotorov: vsemu temu in še marsičemu drugemu je bilo krzno — vsaj v hladnem podnebj — eden izmed temeljnih pogojev. A ne samo zaradi potrebe in koristi, tudi lepotni razlogi so soodločali, da se je raba krzna vedno bolj širila. Človek ni več cenil samo telesno toploto ohranjajoče sposobnosti krzna, ugajati so mu začele tudi barva, pisanost, soj in mehkost dlake: krzno je postalo važen del človekovega okrasja. Že srednji vek je znan po obilni porabi krzna; takrat so bila — pri moških prav tako kot pri ženskah — zelo priljubljena krznenja pokrivala in s krznom obšiti plašči. Še večje zahteve ima v tem oziru novejši čas in nič čudnega ni, če se je itak dolga vrsta »klasičnih« kožuharjev morala v najnovjšem času povečati še za množico novih žrtev rastočih človekovih potreb, še bolj pa njegove ničemurnosti, z opravičujočim imenom moda imenovane, ki ji ni kraja ne konca. Njej, vsemogočni, morajo dati na darilni oltar svoja življenja domače in tuje, koristne in škodljive živali iz staj in hlevov prav tako kot iz divjine, kopnene in vodne, stare, mlade, novorojene in še ne-rojene živali. Stopimo za hip v galerijo najvažnejših kožuharjev in pogledimo najprej med glodalce, ki jih v njih boju za bitek ohranjuje v glavnem le plodovitost; pa še ta ni vselej kos zatiranju in pešanju zaradi omejevanja njihovega življenjskega prostora, o čemer bi vedela marsikaj povedati evropski bober in južnoameriška činčila. Bober, nekoč razširjen po vseh vodnatih predelih Evrope, je živel tudi pri nas. Nanj spominjajo krajevna in rodbinska imena (Brebernica, Piber itd.) in pa najdbe njegovih kosti (n. pr. iz Ljubljanskega barja). Danes je v Srednji Evropi docela zatrt, le ponekod (n. pr. v Nemčiji žive še posamezni pari, ki jih kot prirodno redkost ščitijo varstveni zakoni. Nekaj pogostejši je na Norveškem, Švedskem in v Rusiji, a tudi tu je že preštet in obsojen, da izumre. Ista usoda preti bobru v Sibiriji, prav tako ne čaka nič boljšega ameriškega (kanadskega) bobra, čigar krzno prihaja v promet pod imenom »biber«. (Večji del tega krzna pa ni od bobrov iz divjine, marveč s posebnih bobrovih farm, ki jih je zlasti v USA in Kanadi vedno več.) — Še pred 150 leti se je potniku, ki se je povzpel dva do tri tisoč metrov visoko v Ande, nudil na primernih mestih svojevrsten pogled: kolikor mu je neslo oko, je mogel videti na tisoče činčil, glodalcev veвериče velikosti s srebrnosivimi kožuškami svilnatega soja in neprekosljive mehko. Nanje pa je vrgla svoje oči vsemogočna Moda in pod njenim pogledom so se začele redčiti činčilne vrste; od druge polovice 19. stoletja je ta živalica praktično zatrta, kajti le v najbolj nepristopnih predelih v velikih višinah se je še ohranila v skromnem številcu. Baje premore danes vsa

Evropa en sam činčilin plašč; ostali, pa tudi maloštevilni, vise v njujorških milijarderskih hišah. Kakor okrog svilnega prelca, ki sta njegove zapredke v 6. stol. po Kr. prenesla v izvotlenih popotnih palicah dva meniha čez mejo nebeškega cesarstva — Kitajske — v Carigrad, se plete podobna zgodba tudi okrog činčile. Neki norveški rejec kožuharjev je pretihotapil iz Južne Amerike, kjer so čilenske in druge vlade izdale stroge odredbe glede varstva činčil, nekaj teh živalic in jih zdrave pripeljal na Norveško; tako upajo, da bodo kmalu činčilne kožice spet pogostejše na krznarskih tržiščih. — Važen dobavitelj krzna je bil včasih polh. Brehm, ki mu je Kranjska klasična dežela polhov, pravi, da je od tod prišlo na trg vsako leto, kadar je žir dobro obrodil, do 800.000 kožic. Danes polhovo krzno, kljub lepi srebrnosivi barvi in dobri uporabljivosti za pokrivala (polhovke), ovrtnike, rokavnike itd. ni več toliko cenjeno; je pač — predomače. — Kožuharica druge vrste je naša veverica; neprimerno važnejša pa je temnosiva sibiriska veverica, od katere pride v promet vsako leto na milijone mehov. (»Feh« je nemško ime za to vrsto krzna.) — Važni so bobak, prebivalec vzhodnoevropskih in azijskih pustih, brezdrevesnih stepi, in njegovi sorodniki (n. pr. tarbagan). Bobakovo krzno, znano pod imenom »murmel«, se da imenitno prebarvati in tako predelati v »sobilji murmel« ali »vidrin murmel«. — S severnoameriško pižmovko, ki so jo l. 1906 prepeljali na Češko in jo izpostavili pri Dobrišiu, pa je napravila Evropa žalostno izkušnjo. Dočim ima pižmovka v svoji domovini mehko krzno — milijoni kožic prihajajo z imenom bizam vsako leto v promet — je krzno evropske priseljenke popolnoma brez vrednosti. Ker dela ta žival z izpodkopavanjem jezov veliko škodo, pomenja njena preselitev v Evropo hudo nevarnost, ki je vedno večja, saj se je pižmovka razširila že po razsežnih delih Evrope; ugotovili so jo tudi pri nas in na Hrvaškem ob Dravi. — Med glodalci je še množica kožuharjev, ki pa je njihov pomen le bolj krajevnega značaja. Pozabiti vendar ne smemo kunca, ki vedno bolj krije rastoča povpraševanja po različnem krznu. Odkar je začelo padati število plemenitih kožuharjev, deloma zaradi prehudega in breznačrtnega lova, deloma pa zaradi napredujoče civilizacije, ki jemlje divjim živalim bivališča, hrano in kotišča ali na kratko njihov življenjski prostor, se je razvila obsežna industrija, ki izdeluje iz kunčevega krzna nadvse posrečene in nepopčenenemu od pravih docela nerazločljive posnemke drugih vrst krzna (seal, bober, skunk, oposum, hermelin itd.). Veliko kunčevih kož dajeta Francija in Belgija, kjer

Ameriški oposum; samica z mladiči.

Skunk ali smrduh.

sploh pomenjajo dohodki od reje kuncev važno postavko narodnega gospodarstva.

Najštevilnejši so kožuharji med zvermi. Menda ni neznano, da daje domača mačka dokaj dobro krzno; ponekod jo v ta namen celo goje. Bolj cenjeno je krzno divje mačke, prav redko pa je risovo. Ker je ris v večjem delu Evrope že popolnoma iztrebljen, prihajajo njegove kože le še iz Skandinavije, evropske Rusije in Sibirije. Visoka cena sicer finega krzna ni prav združljiva z majhno trpežnostjo »risa«. Dragocene kožuharice so tudi mačke iz vročih predelov Afrike, Azije in Amerike, kakor lev, leopard, tiger, puma, ozelot, jaguar, serval in genet. Krzno teh južnjakov je sicer kratkodlakavo, a lepo lisasto; zanj se navdušuje zlasti mladi svet in nič čudnega ni, če se pariškim modnim kritikom kljub njihovim smešnim sodbam ni posrečilo zaustaviti novo — kakor so pisali — zamorsko modo.

Najnavadnejša kožuharica iz pasjega rodu je rjavka lisica; v trgovini s krznom zavzemajo evropske lisice važno mesto, saj prihaja vsako leto vsaj en milijon njihovih kož na trg. — Velik sloves ima, ker daje eno najboljših in najbolj znanih vrst krzna, srebrna lisica; doma je v Severni Ameriki in v severnovzhodni Aziji. V svoji barvi je precej izpremenljiva; podlanka je vselej temnosiva, resasta dlaka pa je pri korenu črna, pri vrhu pa bolj ali manj srebrenobela. Ko je začel postajati lov na kožuharje vedno manj gospodarski in donosen, je bila srebrna lisica prva kožuharica, ki so jo začeli gojiti na posebnih farmah. Prvi rejci plemenitih kožuharjev na veliko so bili lovci, ki so najbolje poznali njihove življenjske navade. Od leta 1881, ko so vzredili v Kanadi prve v ujetništvu skotene srebrne lisice, je število lisičjih farm hitro rastlo. Leta 1924 je imela Kanada že 1550 takih farm, ki so gojile v glavnem srebrne lisice (51.000 primerkov), poleg njih pa mnogokrat še druge kožuharje (rakuna, kuno, minka, pižmovko, bobra, skunka, risa itd.). Prav tako goje tudi farme v USA predvsem srebrno lisico. Prva evropska farma srebrnih lisic je bila ustanovljena leta 1915 — torej sorazmerno pozno — na Norveškem, kjer so ji kmalu sledile še druge, saj vladajo tam za uspešno rejo potrebni podnebni pogoji (dolgotrajen sneg, nizka povprečna letna temperatura, hud mraz že oktobra in novembra, ko se tvori zimski kožuh) že ob morju, dočim so n. pr. v Alpah doseženi ti pogoji šele v višjih legah (nad 1000 m). Danes premore Evropa že lepo število lisičjih farm; tudi pri nas jih je nekaj (n. pr. pri Bledu, Osojniku itd.). Nega je zelo težavna in zahteva največje pazljivosti, kajti poleg temperature vplivajo na tvorbo in lepoto dlake, zlasti na razvoj srebrnega »pajčolana«, prehrana, zdravstveno stanje itd. — Vredna družica, kar se slovesa glede lepote krzna tiče, je bela, severna ali polarna lisica, ki jo je čuden slučaj privedel med žrtve mode. Pariški živaloslovec Durand, ki se je vrnil iz Kanade z množico dragocenih živalskih mehov, je naročil nekemu krznarju, naj jih nagati. Po pomoti pa je dobil v roke meh severne lisice vajenec, ki ni vedel

z njim drugega početi kot napraviti iz njega ovratnik. Nesreča je bila seveda nepopravljiva; krznar je plačal odškodnino, ovratnik pa poceni prodal nekemu trgovcu s kožuhovino. Tu ga je »odkrila« Gabrijela Réjane (1836 do 1920), svoj čas slavljena zvezda z odra Comédie Française, in z njim nastopila na odru. (Od tu dalje je zgodovina krzna severne lisice povsem razumljiva; pristaviti bi bilo kvečjemu treba, da so dame iz lož in parterja najprej mislile, da nosi Réjane — kozje krzno.) Doma je bela lisica na severu Starega in Novega sveta. Barva krzna se med letom močno izpreminja; najbolj cenjeno je snežnobelo zimsko krzno. — Modra lisica je samo barvna zvrst bele lisice; tudi njena barva je močno izpreminjava (od sivomodre do rdečkastorjave); velike so tudi razlike med poletnim in zimskim krznom. Od tod izvirajo znatne razlike v cenah tega krzna.

Medvedji rod zastopajo med kožuharji rjavi medved, iz Evrope in Azije, grizli in baribal iz Severne Amerike, beli (severni) medved s severnih obtečajnih predelov in panda iz Himalaje; krzno vseh teh je na tržiščih dokaj redko. Večje važnosti pa je severno-ameriški rakun, ki daje letno več stotisoč kož, znanih pod imenom »Schuppe«.

Najodličnejši kožuharji so člani kunjega rodu. Dokaze zato dajejo vse naše kune. Na prvem mestu ne samo med kunami, ampak evropskimi sesalci sploh, je brez tekmeца gozdna kuna (zlatica), ki daje nadvse elegantne garniture za dame. Krzno se odlikuje po lepi temnorjavi barvi, finem soju goste dlake in lahkoti. — Pogostejše je na trgu nekoliko cenejše krzno navadne kune (belice). Še manj dragoceno, a vendar v pravem pomenu besede kraljevsko, je krzno velike podlasice ali hermelina; včasih je bila namreč predpravica kronanih, nositi plašče iz hermelinovitih zimskih (torej belih) kožic. Spet je bila gledališka igralka, ki je popularizirala nošo hermelina. Ko je ameriška pevka Geraldina Farrar dobila angažma na berlinski kralj. operi, si je kupila

Bobak.

Morski medvedje na Pribilovskih otokih.

hermelinov plašč. Ves dvor se je zaradi tega razburjal, a zastoj: zmagala je pevka. — Gostodlakovo in trpežno je krzno dihurja. — Lepo je vidrino krzno, ki pa je na evropskem trgu že zelo redko, saj je žival, če izvzamemo evropski in azijski sever, že precej iztrebljena; njeno krzno je v veliki časti pri loveih-severnjakih samih in ga zato neradi prodajajo. — Še jazbečevo krzno je za silo dobro. — Redka kožuharica je evropska močvirska vidra (lutreola, Nerz), pogostejša pa je severnoameriška zvrst, imenovana mink, ki jo vedno bolj goje po farmah Kanade, USA in Nemčije (aljaška vidra). Če samo omenimo severnoameriško (virginsko) vidro, morsko vidro, virginskega in tigrastega dihurja, se pa moramo nekoliko pomuditi pri severnoameriškem smrduhu ali skunku, sorodniku našega jazbega. Vsako leto se proda nad en milijon njegovih kož, velik del teh izvira iz skunkovih farm. Krzno je zelo trpežno, zato se dobro uporablja za rokavnike in našive. (Ime smrduh je res opravičeno; predmeti, obrizgani z izločkom iz njegovih analnih žlez, diše po več tednov, čeprav so bili razkuženi.) — Najdragocenejše kunje krzno daje sibirski sobolj, ki je bil včasih razširjen od severne Evrope do Kamčatke. Brezobzirni lov pa ga je izrinil v gorske borove gozdove severovzhodne Azije. Soboljevina je bila v prejšnjem stoletju nekakšno plačilno sredstvo: sibirski ljudstva so odrajtovala svoje davke v soboljih kožah, od katerih so odbirali najlepše za dvor in carja. Car je namreč prihajal k sprejemom imenitnih oseb v soboljem plašču, ki ga je pri odhodu pustil obiskovalcu v dar. Ker je veljal pred svetovno vojno tak plašč najmanj 50.000 zlatih avstr. kron, je bilo to darilo pač res carsko, zlasti še, ker je smel obdarovanec prodati plašč v celoti ali pa posamezne kožice, ki jih je bilo v popolnem kožuhu kakih 80.

Zverem najbližji sorodniki so plavutonožci; kot severnjaki so imenitni dobavitelji krzna. Najnavadnejši je tjulenj, najpomembnejši pa morski medved, čigar krzno je slavljeni sealskin. Danes živi še v Beringovem in sosednjih morjih. V času parjenja pa redno prihaja v množicah na določene otoke, od katerih so najbolj znani Pribilovski. Malokatera žival je bila — če izvzamemo ameriškega bizona — tako kruto zdesetkana kot ravno morski medved. Lovili so ga zaradi mesa, loja in krzna že od pamtiveka, v 18. stoletju pa so ga skoraj do kraja zatrli in potrebni so bili varnostni ukrepi, da se je žival ohranila in si številčno opomogla. Koža morskega medveda je gostodlakava; srebrnosiva podlanka je nadvse nežna, mehka in ima fin soj. Pripravljanje in predelovanje je zelo zamotano; barvanje se izvrši v temni kostanjevorjavi barvi.

Nekaj kožuharjev je tudi med vrečarji; najbolj znan je ameriški oposum. V trgovini s krznom ima vedno bolj važno vlogo, ker krije rastoče povpraševanje po krznu srednje kakovosti. Njegovo krzno se rabi kot tako ali pa se prebarva v »skunk«. — »Avstralski oposum« je krzno različnih zvrsti v Avstraliji in na Tasmaniji živeče vrste lisičji kusu. — Od tam so tudi vrečarji, ki dajejo tako imenovani »ringtail oposum«. — Kune vrečarice, ki imajo v avstralski živani podoben pomen kot pri nas naše kune, so zastopane z več vrstami, ki jih imenujejo priseljenci »chickerick« in ki dajejo čedno kožuhovino.

Okrog leta 1890. se je začela moda krznarskih izdelkov iz krtovih kožic. Tisoči in stotisoči krtov so žrtvovali svoje življenje zaradi te novotarije in nastal je pravcati upor med ljubiteljicami živali. Na srečo je ta moda kmalu splahnela, kajti skazala se je za malotrpežno.

Krzno dobro znanih plaščev perzijancev in astrahancev dajejo ovce iz skupine tolstorepk. Jagnjeta karakulske ovce, ki je doma v Buhari, dajejo v prvih mesecih svojega življenja temnosive in kodrastodlakave kožice, ki pa dobe svoj krasni soj šele pri predelavi, ki se izvrši v Leipzigu; nerojena in mrtvorojena jagnjeta pa dajejo nekodrano in kratkodlakavo krzno, ki pa se odlikuje po lepem moiré sijaju. Karakulske ovce goje v stepah ob Amu Darji, kjer rasto razne rastline, ki kopicijo v sebi večje množine soli; ta hrana ovci prija in obenem močno vpliva na kvaliteto krzna. — Zahodno od Buhare živeča sorodnica astrahanska ovca daje nekoliko slabše krzno, ki se prav tako predela in prebarva (navadno črno) v Nemčiji. — Tudi razne izvenevropske koze dajejo dobro krzno; najbolj znana je svileni mehko, dolgo in skoraj belo dlakava angorka iz Male Azije (sedaj jo goje tudi drugod, n. pr. v Južni Afriki), Kitajska pa dobavlja vedno večje množine cenenega in zato priljubljenega čisto belega ali čisto črnega krzna tamkajšnjih kozjih vrst. — Dobro se porablja krzno mladih severnih jelenov (pijiki) in mladih južnoameriških gvanakov. — Srednjeazijski pastirski narodi oskrbujejo krznarska tržišča s kožami žrebet, iz katerih se izdelujejo — po tovarniški oplemenitvi seveda — cenjeni damski plašči. — Nove vrste krzna najdejo vedno občuovalce. To staro pravilo potrjuje primer k v age, neke vrste zeber. Ko so se pred 100 leti selili Buri iz Kapske dežele proti severu, so naleteli na velikanske črede te živali; njeno krzno je kmalu prišlo v modo kot podloga za moške plašče, ki so bili zlasti na Holandskem v časti.

Z naštetimi živalmi vrsta kožuharjev še daleč ni izčrpana; gotovo je tudi, da bo moda vedno novih žrtev iskala in jih tudi našla.

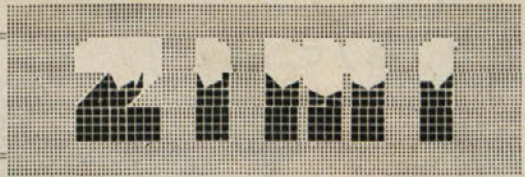

Obrazi s filmskega platna

Morda poznate vse te filmske igralkе — morda pa tudi ne. Da jih naštejemo po vrsti — od leve na desno, od zgoraj navzdol: v prvi vrsti: Marlene Dietrich, Olivia de Havilland, znana iz »Poročnika indijske brigade«, »Robina Hooda« itd.; Greta Garbo. V sredi: slovitа Bette Davis (»Juarez«, »Na zapoved kraljice«, »Žena s trojnim življenjem«); Vivien Leigh (»Veter jo je vzel«); Joan Crawford. Spodaj pa Ann Sheridan in... njen posnetek iz voska — kateri obraz je lepši in bolj živ?

FOTOGRAFIRANJE V

Stari praktik ve: pozimi so fotografski uspehi največji. Zima nam na veliko poenostavi površje zemlje, sneg nam da lepe, zaključene slike, že pripravljene za posnetek. Rahli vmesni toni, s tem pa plastika slike v snegu, to spada k zimskemu posnetku že samo po sebi. Ako pa ljubitelj fotografije pozna tehniko snemanja v snegu, bodo njegovi posnetki res slike.

Obča pravila.

Črnobela fotografija živi od nasprotja med svetlim in temnim. Sneg pokrije vse stvari z enakomerno svetlo odejo. Zato moramo poskrbeti, da dobimo na sliko svetlobne kontraste.

Zato: snemaj v snegu predvsem pri soncu. Potem močne sence razčlenijo bele ploskve, strehe in polja. Belini snežne odeje se pridružijo pestro stopnjevane sence.

Dalje: v snegu snemaj, če je le mogoče, v nasprotni svetlobi. Potem slikaš ljudi in stvari s senčne strani in gotovo dobiš močna nasprotja na sliko. Bel prah pravkar padlega snega, mrzel pršič in trdo, razbrazdano skorjo tako najlaže predstaviš. Šele v nasprotni svetlobi je sneg res — sneg. Od sto učinkovitih slik v snegu jih je 95 posnetih v nasprotni svetlobi.

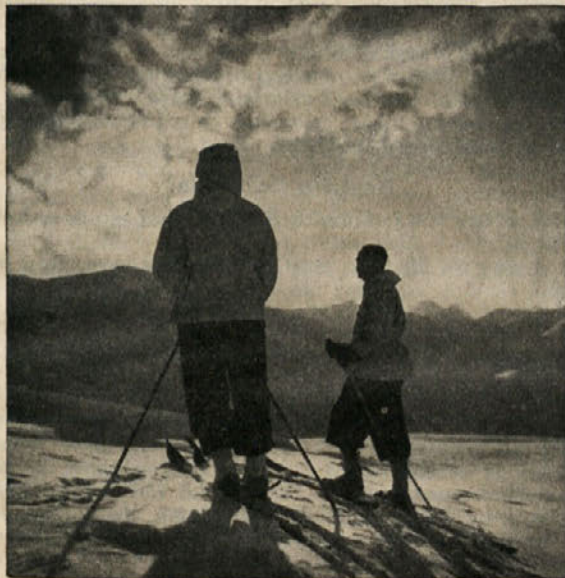
Razen tega: posebno se posrečijo bližnji posnetki. Pri velikih razdaljah v premoči svetlega snega izginejo nujno potrebne temne posameznosti, pri bližnjih posnetkih pa jih imamo velike in jasne. Najboljše zimske slike podajajo ozke izreze.

Končno: pri snemanju snega je potreben rumen filter. Sence v snegu so namreč svetlejšje, kakor se zdi očesu, in še zelo modrikaste, ker dobijo svojo svetlobo od odprtega neba. Rumeni filter slabi modro svetlobo in poveča kontraste.

V zimski pokrajini.

Posebno hvaležna naloga so najbližji posnetki. Dobiš jih na zasneženih ograjah, vejah, travnih bilkah in drugih sicer neznatnih stvareh.

Pri pokrajini v snegu pomni tole: slika mora imeti ospredje in sicer ostro zajeto ospredje. Najpreprostejše ospredje, ki si ga lahko sam takoj pripraviš, so sledovi stopinj ali smučič v snegu. Fotografsko vabljava in obetajoča odeja zimske pokrajine je stkana iz samih najmanjših kristalov. Toda samo v ospredju ostro izrisan sneg je zrnat in bleščeč.

V snegu lahko osvetliš kakor v najhujšem poletju. Brez skrbi uporabljaljaj $\frac{1}{50}$ ali $\frac{1}{100}$ sekunde pri zaslonki 8 ali 9. Ako hočeš dobiti ostro hkrati ospredje in ozadje, nastavi metrsko skalo na 8 m. Za bližnje posnetke pa vzemi pri isti zaslonki razdaljo 4 m. Poglej, kolika je globina ostrine pri teh nastavitvah za tvojo kamero.

Plastično podan sneg dobiš zgodaj dopoldne in popoldne, torej pri globoki sončni legi. Sneg je opoldne dolgočasen in brez izraza.

Ne pozabi doma protisvetlobne zaslonke.

Smučarji.

Kamero nosi v torbi obešeno okrog vratu. Preko jermena zapni pas. Tako kamera ne more nihati in ti je kljub temu vedno pri roki.

Smučarski skoki zahtevajo režijo. Izberi si izvrstnega smučarja in poišči mesto, kjer naj skoči. Najboljša svetloba je od strani prihajajoča nasprotna sončna luč. Nastavi ostrino mirno na to mesto. Po tvojem navodilu naj privozi tja smučar in skoči. Pri tem ga moraš ujeti čim bolj od spodaj proti nebu. To je pogoj, da dobiš velik pršič oblak belega bleščečega snega, ki spada k dobremu posnetku smučarskega skoka.

Slike zasneženih gora ne smejo biti nikdar »razglednice«. Zopet moraš poskrbeti za ospredje. Prav lepo ospredje so smučarji — toda bolje samo eden kakor ves smučarski tečaj. Druga primera ospredja: stopinje in sledovi smučič, lesen križ ali v sneg postavljene smučič.

Pravo bogastvo fotografskih strelcov ti nudi breg, na katerem se vadijo začetniki. Zabavna je slika smučarke, ko »sede« v sneženo kopel. Hitro kamero na 4 m, zaslonko 8 ali 9, $\frac{1}{50}$ sekunde in že je na filmu.

Zarjavele obraze smučarjev ti najboljše poda panhromatični film za umetno luč. Drugi filmi so premalo občutljivi za rdečo barvo, ki je bistvena sestavina zarjavele barve, in dajo črne zamorske obraze. Panhromatični film »Ultra« pa je zelo občutljiv za rdečo in ima $\frac{1}{10^0}$ DIN, kar ti omogoča celo $\frac{1}{500}$ ali $\frac{1}{1000}$ sekunde.

Sredi najhujše poletne vročine je bilo. V začetku avgusta 1930. Že tri dni je trajalo hrupno slavlje. Od vseh strani so se zbirali Kočevarji na ozaljšanih vozeh in v slikovitih narodnih nošah, ki so kazale mnogo slovenskih prvin. Temeljito so se pripravljali potomci nekdanjih priseljencev iz saških pokrajin, da bi pokazali sebi in svetu, kako je zemlja, na kateri žive že šest stoletij, do najmanjše kepice njihova last. Ni manjkalo domačinov, ki so se pošteno trudili, da bi dali slavju čim večji sijaj. Tudi njihova nekdanja domovina je storila svoje. Mnogo ljudi je prišlo s severa, ki so prinesli s seboj skrbno sestavljene govore, da bi navduševali in vzpodbujali kočevarski narodič k samozavesti in občutku moči. Celo več sto rojakov, ki so se pred davnimi leti poslovili od te zemlje, da bi si za morjem poiskali boljši kruh, je hrepenenje po stari domovini, o kateri so nekdanj govoreli, da je nevhvalna in nerodovitna, privleklo, da bi še enkrat v življenju videli kraje, kjer so rasli in preživljali mladost. Pokazati so hoteli s tem, da tudi v njihovih srcih še gori ljubezen do svojih sonarodnjakov, ki sredi slovenskih ljudi vse bolj ginejo, čeprav se tako zavednejši domačini kakor tudi njihovi bratje s severa vneto trudijo in mnogo žrtvujejo, da bi jih čim dalje ohranili...

Ljudje, ki so prišli na proslavo šeststoletnice, so že tri dni pili bodrilne besede in krepko vino. Pri Lacknerju v Kočevju so imeli svoje prireditve, in vpitje in petja je bilo toliko, da je odmevalo v okoliške vasi. Po treh dneh pa se je vse pomirilo. Še nekaj časa je trpelo navdušenje, potem pa je bilo spet tako kakor prej...

Naslednje jutro je stopal po prašni cesti priletel človek, ki se mu je že na prvi pogled videlo, da ni domačin. Temnomodra obleka in sivi klobuk sta izdajala ameriški kroj. Na telovniku je imel od žepa do žepa napeljana zlato verižico, in v kravati pod vratom se je lesketala dragocena zaponka.

Bil je eden tistih, ki ga je hrepenenje prignalo iz daljnega sveta, da bi pred svojo smrtjo še enkrat videl domači kraj in se pozdravil s tem ali onim, ki ga je po dolgih letih še ohranil v spominu. Hkrati pa se je hotel udeležiti lepega slavlja, ki so ga domačini napovedali po pismih v Ameriko že lep čas prej.

Zdaj je mož videl te ljudi in spoznal je, da jih je že prav malo, ki se ga spominjajo. Iz zakotne vasi v kočevskih hribih je bil doma in malo je v svoji mladosti zahajal v mesto in okolico. Vso mladost mu je izpolnjevala mati in sosedova Bina, dekle njegove starosti, ki je z očetom in materjo živela pod skromno, z lesenimi deščicami pokrito streho hiše, ki je bila le napol zidana. Vse druge hiše razen njihove in sosedove pa so bile zapuščene in so se podirale. Ljudem je bilo dolgočasno v tej samoti, pa so drug za drugim odhajali v svet. Pozneje se niso več zmenili za svoj dom, ki je počasi razpadal...

Pusto je bilo tedaj v tej umirajoči vasi. Toda fant, ki je bil zdaj že postaven možak, ni vedel za to. Ob materi in sosedovi Bini so mu bili dnevi kratki in polni razvedrila. Sosedovi hiši sta delali skupaj po travnikih in njivah in starši obeh otrok so se večkrat pogovarjali, da se bosta fant in dekle nekoč vzela in tako združila domačije.

Pa je nesrečno naključje vse postavilo na glavo. Neko zimo je fantova mati nenadoma hudo zbolela in v nekaj dneh umrla. Sin, ki mu je bilo tedaj osemnajst let, je obupoval. Le stežka je v trdi zimi dobil iz sosedne, pol ure oddaljene vasi ljudi, ki so mu mater odnesli na pokopališče. Tedaj je zadnjič v življenju jokal.

Potem se ga je za nekaj dni polastila silna groza. Kamor koli je stopil, se mu je zdelo, da ga spremlja duh mrtve matere. Noči so mu bile naravnost neznosne sredi napol izumrle in podrte vasi. Sprevidel je, da tu ne more več vzdržati. Nekega dne je stopil do sosedovih in povedal dekletu: »V Ameriko pojdem.«

Zaman so bile prošnje ubožice, ki je fanta imela rada, in zastonj opomini njenih staršev. Odšel je v bližnjo vas, kjer je prodal nekemu kmetu kravo in par volov, naslednje jutro pa je z izkupičkom izginil iz vasi...

V Ameriki so mu burno potekala leta. Svoje ljubljenske v daljnem domačem kraju ni nikdar pozabil in ji je večkrat pisal. Obljubljal ji je, da jo nekoč povabi k sebi, kjer jo bo vzel za ženo. Tudi ona mu je odpisovala. Nekega dne pa so pisma od njene strani prenehala. Nobene vesti ni več dala od sebe. Fant je dolgo žaloval za njo, slednjič pa jo je tudi sam pozabil.

Od tedaj je preteklo že mnogo let. Sčasoma si je

Shakespeareova skrivnost

Oglej si malo pobliže črke prvih dveh odstavkov v začetku sestavka! Odkril boš, da so dveh različnih vrst. Te ti dajo po Baconovem ključu, ki ga najdeš nazorno razloženega v omenjenem sestavku, znani Hamletov izrek:

Več je stvari na nebu in na zemlji
ko vaša šolska si modrost jih sanja.

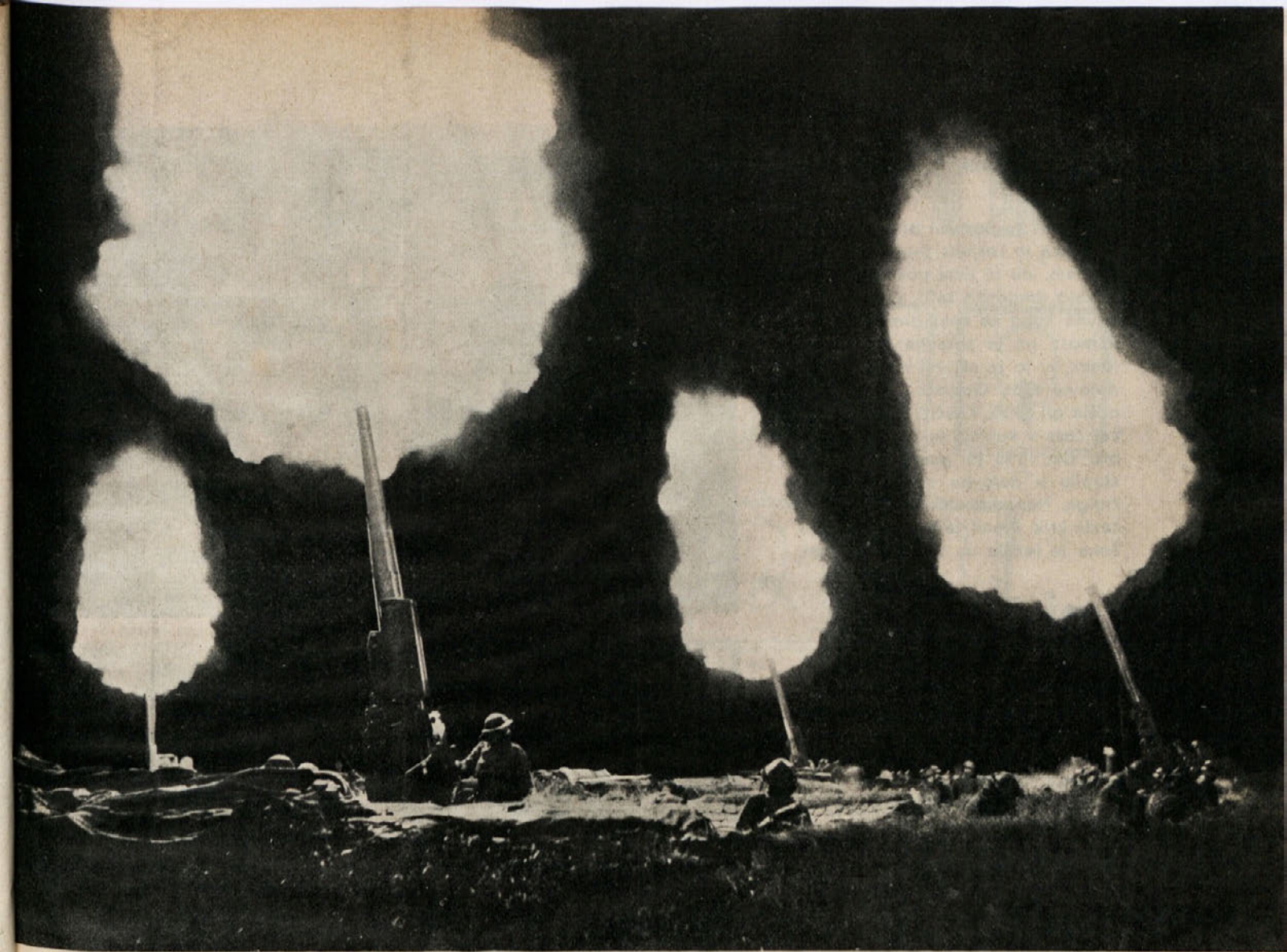
Pravilno so rešili:

Novak Jožef, Maribor; Katica Tuš, Murska Sobota; Sagadin Alojzij, Šmihel p. Nov. m.; Kos Stanko, Alija Velikonja, Kovič Jože, Porenta Viktor, Baloh Dalibor, Podgoršek Radoslav, Moder Otilija, Kos Avgust, dr. Hawlina Herbert, vsi Ljubljana; Skorjak Anton, Marchetti Janko, oba Šmarje p. J.; Kac Milan, Slovenska Bistrica, Medved Tone, Zagorje o. S.; Pogladič Stefan, Veržej; Rous Matija, Murska Sobota; Palčič Iza, Tunjice; Glonar Ivan, Virant Vladimir, oba Celje; Langus Milka, Soštanj; Ravnik Danilo, Kranj; Križman Franjo, Struge n. Dol.; Lojze Kozar, Turnišče; Flis Zdravko, Celje; Šacer Jože, Ferkulj Jože, oba Ljubljana.

Nagrado sta dobila:

1. Katica Tuš, Murska Sobota (Shakespeare, Romeo in Julija).
2. Langus Milka, Soštanj (Shakespeare, Romeo in Julija).

Vsi reševalci, pa tudi veliko bralcev želi, da bi razpravljanje o Shakespeareovih skrivnostih nadaljevali. To bomo tudi storili, toda zaradi težav pri naročanju potrebnih virov bomo to mogli storiti šele v tretji številki, ko bomo prinesli nekaj dodatnih pojasnil in tudi odgovorov na pomisleke nekaterih bralcev, razen tega pa izvleček iz dešifriranega lastnega življenjepisa, ki ga je Bacon-Shakespeare skril, razna tako imenovana Shakespeareova in druga dela. Pripominjamo, da so francoski listi precej podobne zanimivosti objavili o Molièru, kar bomo v prihodnji številki tudi omenili.

Protiletalska obramba Londona — grozotna — veličastna pesem današnjih noči...

prisluzil v tujini lepe denarje, na ženitev pa poslej ni mislil nikdar več.

Po štiridesetih letih v tuji deželi pa ga je zadela novica, da doma pripravljajo velike slovesnosti. Tedaj ga je nepremagljivo prijelo, da gre in pogleda, kako je v starem kraju.

Ze vse dopoldne je danes hodil in slednjič le prišel na kraj, kjer mu je tekla zibel. Ze pred slavnostjo v Kočevju je izvedel, da je vas že davno popolnoma zapuščena. Vendar si ni mogel nikdar misliti, da se mu bo ob prihodu v rodni kraj nudit tako žalosten prizor.

Namesto prijetnih hišic, kjer naj bi bilo polno življenja, ga je pozdravil le kup razvalin. Njegova rodna hiša je bila docela uničena. Vetrovi so ji razdejali streho in nalivi uničili zid. Na mestu, kjer je nekdanj stal hlev, je bila zdaj le še sled davno sprhnelega lesa. Kjer so stale nekoč druge hiše, so se zdaj poznali samo še neznatni sledovi grobelj, ki so jih preraščale koprive in mah. Sosedova hiša, dom njegove ljubljenske, je bila še najbolj ohranjena. Vendar je tudi ta razpadala...

Popotnik je nagonsko stopil k vratom in poiskal med gladko škrliljo pod pragom ključ. Po dolgem brskanju po prsti ga je našel. Vse od njegove odhoda se ga

ni nemara nihče dotaknil. Ko ga je vtaknil v preperela vrata, so se vdrla sama od sebe in se zrušila v prostor, kjer je bila nekdanj veža. Ropot je splašil sovo, ki si je v podrtiji zgradila svoj dom. Zaplahutala je po zraku in se samotnemu obiskovalcu skoraj zakadila v lase. Človeka se je polastila groza. Komaj je prišel, že ni več mogel strpeti na tem kraju, kjer je ždela smrt...

Odšel je naglih korakov. Solze, ki jih ni poznal že toliko let, so se mu posilile iz oči, ko si je v duši slikal, kako bi bilo, če bi bil ostal doma in se poročil z dekletom, ki mu je bilo namenjeno. Morda bi zdaj že njegovi vnuki veselo kričali tod, koder je zdaj tako obupno tiho, in življenje bi šlo naprej. Tako bi narod tudi z njegovo pomočjo še dolgo živel.

»Zdaj pa izumira kljub vsem proslavam in navdušenju,« je grenko spreletelo samotnega potnika, poslednjega vaščana.

Šele tedaj, ko je šel iz zapuščene vasi, je opazil, da so ljudje, ki so nemara priredili slavnost preteklih dni, postavili pred kratkim ob cesti tudi spomenik, ki priča, da je bila tu nekdanj cvetoča kočevarska vas, zdaj pa samo še groblje molče golči, kakšna usoda čaka narod, ki ne ljubi svoje zemlje in se brani — otrok.

Nič

1 Kavčič je povabil prijatelja Gorjanca in Lesjaka (nosi naočnike) na dom, da bi jima pokazal krasen in zelo dragocen safir, ki ga je nedavno kupil na neki dražbi. Zaradi varnosti ga je spravljaj v škatli za tobak, ki jo je skrival med knjige v delovni sobi. Gorjanc in Lesjak sta odšla ob 10:30. Kavčič je šel za nekaj časa v kuhinjo in prebiral časopis. Ob 10:45 je gospa Kavčičeva stopila v delovno sobo po neko knjigo. Nenadoma je Kavčič zaslišal ženin krik. Planil je v delovno sobo. Žena je ležala na tleh nezavestna.

ni tako

2 »Prav nerodno mi je, a povedati moram, da močno osumljam Gorjanca ali Lesjaka. Razen žene in dekle ni nihče vedel za dragulj ko ta dva,« je Kavčič rekel detektivu Hribarju. Gospa Kavčičeva pa je detektivu natančno popisala (glej sliko), kako je šla v delovno sobo in pri mizi zagledala maskiranega možkega. Grozil ji je z revolverjem.

skritega...

3 Zavpila je, tat pa se je pognal skozi odprto okno. Potem se je onesvestila in se ne spominja ničesar več. Detektiv je pred odprtim oknom našel nekaj prsti. »Nihče se ni ničesar dotaknil,« je dejal Kavčič. »Ženi in dekli sem zapovedal, naj pustita vse v miru, da bi preiskava bila lažja.« »Zelo prav ste storili,« je odvrnil detektiv. Nato se je obrnil h gospe Kavčičevi in jo nekaj vprašal.

Gospojin odgovor na to vprašanje je rešil skrivnost.

Kaj je detektiv vprašal?

Kdo je bil tat?

Reševalcem, ki bodo to kriminalno uganko pravilno rešili in svojo rešitev z dokazom podprli, bo žreb poklonil tri polnilna peresa. — Rešitve pošljite do 15. februarja 1941 na: Uredništvo »Obiska« (Uganka), Ljubljana, Kopitarjeva 6. Glede rešitve kriminalne uganke v 1. številki glej stran 81.

UGANKE

1.

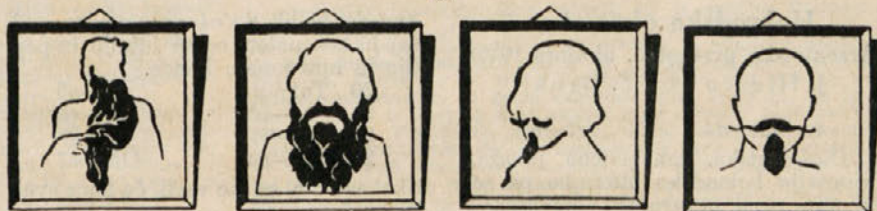
V Kurji vasi, oddaljeni od vsega sveta, živi in dela vsak po svoje. Se cerkvena ura kaže in bije po svoje. V Kurjo vas pa so začeli radi prihajati izletniki. Da bi jih cerkvena ura ne motila in zavajala, je župan dal na več krajih nabiti tole pojasnilo: »Cenjene obiskovalce vljudno opozarjamo, da gre cerkvena ura sicer prav, a po zadnjem potresu napak kaže in narobe bije. Če na primer kazalci kažejo 11.16, udari ura petkrat. Tedaj je natančno polnoč.« Nedavno se je neki obiskovalec odpeljal točno ob 8.49 iz Kurje vasi. Kolikokrat je v tem trenutku bila cerkvena ura in na katero številko je kazal veliki kazalec?

2.

Morileca iščejo. Osumili so jih šest. To so: Mlinar, Kuhar, Rihar, Glinar, Rutar in Klinar. Klinar se je do 6. ure sprehajal s Kuharjem. Nato je šel Klinar domov, Kuhar pa se je z Rutarjem odpravil h Glinarju. Tega ni bilo doma. Malo poprej je z morilecem odšel h Klinarju. Klinar pa se je medtem napotil k Mlinarju, a ga ni dobil doma. Rihar je naprosil Mlinarja, naj se spravi v zvezo s Kuharjem in Rutarjem. Mlinar je Kuharja dobil, a Rutarja je nekdo telefonično poklical iz nekega hotela. Tisti, ki mu je telefoniral, je bil morilec. Kdo je to bil?

3.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

Po njihovih brkih in bradah jih boste spoznali ...

Taka je izurjenost naših čutov, da spoznamo človeka po hoji, po glasu, po kašlju, kihanju itd. ne da bi ga videli. Očem zadostuje značilna malenkost: obris glave v megli, način zibanja pri hoji, pa nam že povedo, koga imamo pred seboj.

Ti možje — iz davne zgodovine do danes — so značilni in slavni po svojih poganjkih pod nosom in na bradi. — Imenuj jih, če si jih prepoznal!

(Uganka bo bržčas mnogim pretežka. Zato jo bomo šteli za rešeno, če bo reševalec uganel vsaj štiri možje.)

4.

Da stehtaš vse gramske količine od 1 do 1093 gramov, ne potrebuješ 1093 različnih uteži, temveč le sedem: eno utež za 1 gram, eno za 3 grame, eno za 9 gramov, eno za 27 gramov, eno za 81 gramov, eno za 243 gramov in eno za 729 gramov. Če hočeš na primer stehtati 2 grama, položiš v eno skledo utež za 1 gram, v drugo pa utež za 3 grame. Zdaj pa, prosim, stehtajte 500 gramov! Kakšne uteži boste vzeli in kako jih boste razporedili?

Glede rešitve ugank, imen reševalcev in razpisa novih nagrad glej stran 81

5.

Ni čuda, da so vsem tem petim šli lasje tako pokonci, ko so razmišljali, kako čudno in nerazumljivo starostno razmerje vlada med njimi. Ko bodo moji ugankarji zvedeli za to, bodo tudi zastrmeli in onemeli. Povedal bom o tem starostnem razmerju vse, kar vem. Toda če bi pozneje kdo znorel, ne bom jaz kriv. Vsa stvar je namreč strašno zamotana: kaj mislite, koliko let ima bradati starec? Nečakov nečak po nečaku njegovega nečaka je star eno leto in je natančno 20 let mlajši kakor nečak po nečaku njegovega nečaka. Starec sam je 20 let starejši kakor njegov nečak, ta pa 40 let starejši ko nečak njegovega, za 20 let mlajšega nečaka. Torej še enkrat: koliko let ima starec, koliko vsak izmed nečakov?

Holandska obramba

(Argentinsko prvenstvo, oktobra 1940)

J. Iliesco F. Benkö

1. d2-d4 e7-e6

Diplomska, mnogolična poteza. Pripravlja holandsko obrambo pa se pri tem ogne nevarnemu Stauntonovemu gambitu (1. d4, f5 2. e4, fxe3. Sc3, Sf6 4. Lg5, c6 5. f3!), ali pa vabi belega v „francoske“ ali „indijske“ vode.

2. c2-c4 f7-f5

3. Sg1-f3

Mehaničen razvoj. Bolj logično je bilo Sc3, s čimer grozi takoj e4 in diktira črnemu, da proti takemu udaru v sredini igra Sf6 ali Lb4

3. Sg8-f6

4. g2-g3 b7-b6

V šahu — kakor v življenju — ni posnemanje vedno dobro. Znana pot, ki se tu odcepi je 4. . . . Lb4+ in na 5. Ld2, LxL+ 6. DxL, Se4 7. Dc2, De7!

5. Lf1-g2 Lc8-b7

6. 0-0 Lf8-e7

7. Sb1-c3 c7-c6?

Rad bi se močno zasidral v središču z d5, a beli mu to prepreči in ustvari eksplozivno pozicijo, ki mu precej obeta, ker je bolje razvit.

8. d4-d5! c6xd5

9. Sf3-d4!

Z navidezno žrtvijo kmeta si je beli zgradil odlično pozicijo, v kateri s svojima skakačema in lovcem na g2 kontrolira vsa bela, življenjsko važna polja v črnem taboru.

9. Le7-b4

10. Lc1-g5 h7-h6

11. Lg5xf6 Dd8xf6

12. Sd4xe6!

Silen udar v odločilnem trenutku. Na pogled je žrtev skakača nejasna, a ko preigraš vse možnosti, vidiš, da če že beli ni mogel vsega natanko preračunati, pa je vendar lahko vse točno „slutil“. (Evo nekaj variant: 12. . . . DxS 13. Sxd5, Dc6? 14. Sf6+, Dxs 15. LxL, Sc6 16. LxT itd. Nekoliko bolje bo: 12. . . . Lxs 13. Sc7+, Kd8 14. SxT, Lxb2 15. Tbt, Lxs 16. cxd itd. Zmeraj pride beli do prednosti.)

12. d7xe6

13. Dd1-a4+ Ke8-f7

14. c4xd5

Lovec ne bo ušel. Da si beli dovoli take „medigre“, dokazuje vso nebogljnost črne pozicije.

14. e6-e5

15. Da4xb4 Sb8-a6

16. Db4-a3 Th8-d8

17. e2-e4 g7-g6

18. f2-f4! Sa6-c5

19. b2-b4 Sc5-d7

Seveda bi bil Sxe4 prepovedan sad, saj bi beli potem odprl f-linijo in partije bi bilo kmalu konec.

20. Ta1-d1 a7-a5

21. b4-b5 Ta8-c8

22. e4xf5 g6xf5

23. Sc5-e4! Df6-e7

Skakača črni ne me vzeti, če hoče svoji dami dobro.

24. Se4-d6+ Kf7-g6

25. Lg2-h3 Td8-f8

26. f4xe5 Sd7xe5

27. Lh3xf5+

Beli se je odločil za končnico, v kateri se mu jasneje obeta zmaga.

27. Tf8xf5

28. Tf1xf5 Se5-c4

29. Sd6xc4

Bolj preprosto bi bilo 29 Dd3 s splošno likvidacijo in ugodno končnico.

29. De7xa5

30. Sc4xa5 Kg6xf5

31. d5-d6 Kf5-e6

Prišli smo v daljšo končnico, ki je pa še prav zanimiva zaradi svoje „tehniko“.

32. Sa3-c4!

Spet ta trojanski konj, ki ga črni seveda ne sme vzeti!

32. Tc8-d8

33. Sc4xb6 Td8xd6

34. Td1xd6+ Ke6xd6

35. Sb6-c4+ Kd6-c5

36. Sc4xa5 Lb7-d5

37. a2-a4

Vse gre kakor po maslu.

37. Kc5-b4

38. Sa5-c6+ Kb4xa4

39. Sc6-d4 Ka4-b4

40. Kg1-f2

Kralj mora pridnemu skakaču priti na pomoč.

40. Kb4-c5

41. Kf2-e3 h6-h5

Zadrega in sila!

42. h2-h3 Ld5-g2

43. g3-g4 h5xg4

44. h3xg4 Lg2-d5

45. g4-g5 Ld5-f7

Dva kmeta, ločena za štiri linije, morata zmagati. Končnica bo zdaj vsakemu jasna brez razlage.

46. Ke3-f4! Lf7-g6

47. Kf4-e5 Lg6-d3

48. Ke5-f6 Ld3-c4

49. g5-g6 Lc4-d5

50. g6-g7 Kc5-d6

51. b5-b6 Ld5-g8

52. Sd4-e6! Kd6-c6

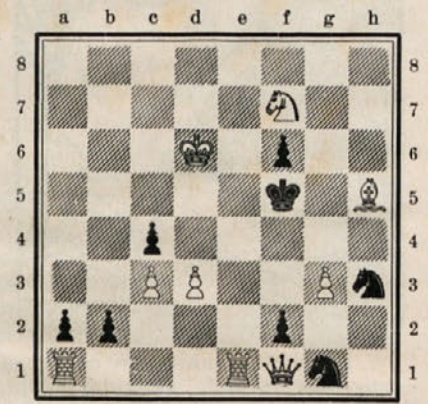
53. Se6-g5 Kc6xb6

54. Kf6-e7 in črni se je vdal.

Beli bo pregnal lovca s kraljem in s skakačem zastavil pretvorno polje, ki da belemu novo kraljico. Šestkrat je beli ponujal skakača v žrtev in šestkrat ga črni ni smel vzeti.

Problem št. 37

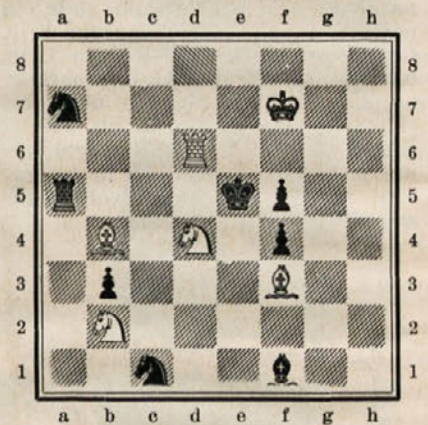
E. B. Cook

Beli matira črnega v dveh potezah.

Problem št. 38

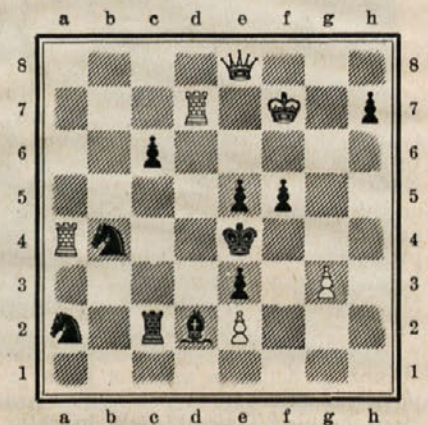
H. Hennig

Beli matira črnega v treh potezah.

Problem št. 39

R. Weinheimer

Beli matira črnega v treh potezah.

Glede rešitve problemov, imen reševalcev in razpisa novih nagrad glej str. 81

Rešitve ugank in šahovskih problemov v 1. številki:

Rešitev ugank v 1. številki.

1. Tonetu je šinila v glavo bistra misel. Tretji novc je dal Tinetu, naj bi se še on tehtal. Njegovo težo natančno poznamo. Tehta 77 kg. Po tem, ali je tehtnica zdaj kazala več ali manj ko 77 kg, lahko ugotovimo Tonetovo težo. Pri Tinetu, ki se je šele včeraj na dobri tehtnici tehtal, je morala zdaj tehtnica potegniti 80 kg, torej 3 kg preveč. Torej Tone ne tehta 74,5 kg, marveč 71,5 kg.

2. Ubogi Cmokarjevi se vidijo pri kosilu le šestkrat ali kvečjemu sedemkrat na leto. Če so namreč prvič skupaj pri kosilu že 1. januarja, tedaj se snidejo na leto sedemkrat pri obedu. — Razumljivo, da je Cmokaričino stokanje upravičeno.

3. Listki, nalepljeni na kovčegu (take nalepijo potnikom na kovčege razni hoteli) nam odkrijejo njegovo pustolovsko pot. Potepin tatinski se je odpeljal iz Ljubljane v Beograd, naprej v Sofijo, Bukarešto, Budimpešto, zopet v Bukarešto, nato v Split, Dubrovnik, Atene, v Sofijo in se končno pripeljal spet v Ljubljano.

4. Če razpoke natanko premoščiš, spoznaš, da je šel prvi strel skozi luknjo s števil. 2, drugi skozi števil. 1 in tretji skozi števil. 3.

5. Stražnik je takoj spoznal, da se vinski bratec res laže, saj se trinožna mižica nikdar ne more zibati. Zato mu tudi ni bilo treba pod mizno nogo poriniti papirnatega podstavka. Vso zgodbo si je kar na lepem izmisli.

Vse uganke so pravilno rešili:

Kavčič Vinko, Jesenice; Trebše Alojzij, Zidani most; Al. Debeljak, Likar Rudolf, Hojan Janez, Kovič Jože, Baloh Dalbor, Porenta Viktor, Knafelje Tine, dr. Herbert Hawlina, vsi Ljubljana; Lavrenčič Ivan, Zg. Sv. Kungota; Berčič (?) Stanko, Maribor; Langus Milka, Šoštanj; Čenčič Jakob, Tjesejno; Hočevar Tone, Zagorje ob S.; Bukovac Janez, Predoslje p. Kr.; dr. Flis Zdravko, Celje; Jeglič Lojzka, Podbrezje; Turnšek Marinka, Sv. Peter v Sav. d.; Skorjak Anton, Smarje p. J.; Štrukelj Jakob, Skofja Loka; Terezija Dolničar, Poljane n. Sk. L.; Sinkovič Karel, Nova vas pri Mar.; Vinko Trček, Ljubljana; Križman Franjo, Puzelj Jože, Krašovec Hinko, vsi Struge n. Dol.; Ribič Janko, Ferkulj Jože, Absec Tone, Koželj Lojze, Henrik Ciglič, vsi Ljubljana.

Manj kot pet ugank so pravilno rešili:

Kone Rado, Nova vas; Toporiš Roža, Osijek; Kolarič Franc, Rous Andrej, Tavčar Marija, Kos Stanko, Kralj Anton, Vončina Karol, Lesar Janez, Sinkovec Rudolf, Štempihar Aleksander, Moder Otilija, Suhadolnik Tinka, Jenko Franc, Močnik Maks, vsi Ljubljana; Kovač Marica, Martinjak; Pogladič Stefan, Veržej; Praznik Ivan, Kos Rudi, Dobovičnik, Kunstek Marija, vsi Maribor; Skaza Danica, Šoštanj; Končan Valka, Domžale; Strupeh Tone, Mokronog; Sagadin Alojzij, Irča vas; Gams Alfonz, Križevac; Palčič Iza, Tunjice; Zagožen Anica, Kranj; Butara Terezija, Cerklje o. K.; Perbil Blaž, Velenje; Glonar Ivan, Celje; Ogrin Nace, Rog. Slatina; Sodja Franc, Boh. Bistrica; Stopar Jurič, Mengeš; Kozar Lojze, Turnišče; Vidmar Ignac, Gradec p. Litiša; Virant Vladimir, Celje; Veršič Franeka, Veržej p. Ljut.; Medved Tone, Zagorje o. S.; Novak Milka, Braslovce; Grmek Ivan, Kranj; Kačar Srečko, Kamnik; Mečič Anton, Sv. Jož. o. S.; Matoh Franjo, Jesenice; Pazlar Ivana, Bled; Casar Vinko, Beltinci; Ausser Franc, Podnart; Krmelj Leonold, Poljane n. Sk. L.; Tratnik Ivan, Savlje p. Jež.; Stanka Ambrož, Mostar; Rovšnik Anton, Ljubljana; Frass Marijan, Ljubljana; Alojz Berčič, Stražišče; Videnshek Ana, Moste; Kukovica Franc, Bergant Ernest, oba Ljubljana; Bergant Anton, Črnuče.

Nagrado so dobili:

1. Terezija Dolničar, Poljane (Bratje Karamazovi).
2. Kavčič Vinko, Jesenice (Dixelius, Sara Alela).
3. Trebše Alojzij, Zidani most (Kossak-Szczucka, Legniško bojišče).
4. Sagadin Alojzij, Irča vas (Mauriac, Kačja zalega).
5. Glonar Ivan, Celje (Remizov, Na sinjem polju).
6. Tavčar Marija, Ljubljana (Bevk, Clovek proti cloveku).

Za reševalce v tej številki imamo te nagrade:

1. Lovčev župski I. in II. del; 2. A. Munthe, San Michele;
3. Sinclair, Dolarji I. in II. del; 4. M. Kranjec, Pesem ceste;
5. Turgenjev, Plemiško gnezdo; 6. Sienkiewicz, Na polju slave.

Za prve tri nagrade pridejo v poštev le tisti, ki bodo rešili vse uganke, za ostale pa oni, ki bodo rešili vsaj tri.

Rešitve pošljite do 15. februarja 1941 na: Uredništvo »Obiska« (uganke), Ljubljana, Kopitarjeva 6.

Rešitev kriminalne uganke v 1. številki.

Gospodar je detektivoma izjavil, da je morilec Dolinar zapustil stanovanje pred štirimi urami. To je bila grda laž. Ko je detektiv odprl Dolinarjevo stanovanje in stopil v kopalnico, je bilo zrcalo popolnoma motno od vročih vodnih hlapov (glej sliko 2.). Potem ko je bil v kopalnici okoli dve minuti, se je zrcalo spet obrisalo in jasno odsvitalo (glej sliko 3.). To je dokazovalo, da je Dolinar imel odprto pipo z vročo vodo kakih dve minuti pred Petričevim prihodom. Jasni dokaz je gospodarja spravil do priznanja, da je nepravilno skrival v podstrešju.

Prejeli smo sicer mnogo rešitev, a le malo pravih. Skoraj vsi so sklepali po tem, da so milnica na britvici in kocine na škarjah dokazovale, da je Dolinar bil v kopalnici pred nekaj minutami. Toda vse to ne sledi nujno iz opisa; po besedilu si je Dolinar lahko porezal brke prejšnji dan.

Pravilno so sklepali:

Perbil Blaž, Velenje; Medved Tone, Zagorje o. S.; Dobovičnik (?) Maribor; dr. Flis Zdravko, Celje; dr. Hawlina Herbert, Ljubljana; Lojzka Petrič, Rakek; Milan Jelenc, Bergant Ernest, oba Ljubljana; Bergant Anton, Črnuče.

Nagrado so prejeli:

1. Medved Tone, Zagorje o. S.; 2. Lojzka Petrič, Rakek;
3. Milan Jelenc, Ljubljana.

Rešitev šahovskih problemov v 1. številki.

Problem št. 33: 1. b4—b5! (grozi 2. b6 in 3. Le7 mat).

- Na 1. ... Sf3 2. D×e3, S×e5, 3. Da5 mat.
Na 1. ... Sf4 2. D×f4, poljubno 3. Le7 mat.
Na 1. ... Tg3 2. b6, T×D3, Le7 mat.
Na 1. ... Tg2 2. Dd4, poljubno 3. Sb7 mat.

Problem št. 34: De1—a1!

Na 1. ... Da8 2. Sd7, Sd5 3. Dh1 mat.

V tej edini glavni varianti se odigrava dvoboj na obeh diagonalah med obema damama. Črni pa si mora diagonalo, na kateri kontrolira kritični polji h1 in h8 zaradi Sd7 (grozi mat na f6) sam s skakačem zapreti, tako da omogoča mat na h1. — Lep, izsiljen Grimshaw.

Neki so pogrešno navedli 1. De3!, Da8 2. Dg7! pa pri tem prezrli, da črni prepreči vse grožnje z 2. ... Df8.

Problem 35: 1. Th2—h5! (grozi 2. Tb5 in 3. Sb8 mat).

- Na 1. ... D×h5 2. Tb5, De5, 3. S×e5 mat.
Na 1. ... Da3 2. Tb5, D(L)d6 3. Sd8 mat.
Na 1. ... Dd5 2. T×d5, L×d5 3. e×d5 mat.

Ta sijajno sestavljeni problem ima mnogo zapeljivih variant, ki vodijo do navideznih rešitev. N. pr. 1. a5!, D×f4!; 1. e4!, Dd5!; 1. Te7!, De3(4)!, ne pa D×e2!; 1. Te5!, Dd5!

Vse probleme so pravilno rešili:

Skorjak Anton in Detiček Franjo, Smarje p. Jelšah; Filip Čošnovar, Koprivnica; Peter Serajnik, Novo mesto; Milan Lehnar, Ljubljana; Rudolf Hostnik, Rogaska Sl. Mirko Osterc, Crikvenica; Janez Smrekar, Zagreb; Krašovec Hinko, Križman Franjo, Jože Puzelj, vsi Struze na Dol.; Sacer Jože, Ferkulj Jože, oba Ljubljana; Henrik Ciglič, Kranj.

Nagrado so prejeli:

1. Rudolf Hostnik, Rogaska Sl. (Bevk, Kresna noč, Vihar).
2. Mirko Osterc, Crikvenica (Bevk, Ljudje pod Osojnikom); 3. Janez Smrekar, Zagreb (Werfel, Mladostna krivda).

Za reševalce problemov v tej številki imamo te nagrade:

1. Streuvels, Hlapec Jan; 2. Keller, Cvet naše vasi; 3. Brackel, Cirkuški otrok.

Rešitve pošljite do 15. februarja 1941 na: Uredništvo »Obiska« (šah), Ljubljana, Kopitarjeva 6.

»Drava je prava«

zavarovalnica
malega človeka

MARIBOR, SODNA ULICA 1, V LASTNI PALAČI

Domači zavarovalni zavod — zavaruje za smrt in doživetje — za doto in gospodarsko osamosvojitvev — za rento, starostno preskrbo, preužitke, pokojnino — denar zavarovancev (njihova premijska rezerva) je varno naložen. — Kdor želi sebi in svojem dobro, se zavaruje pri »Dravi«!

Zahtevajte prospekte in obisk zastopnikov!

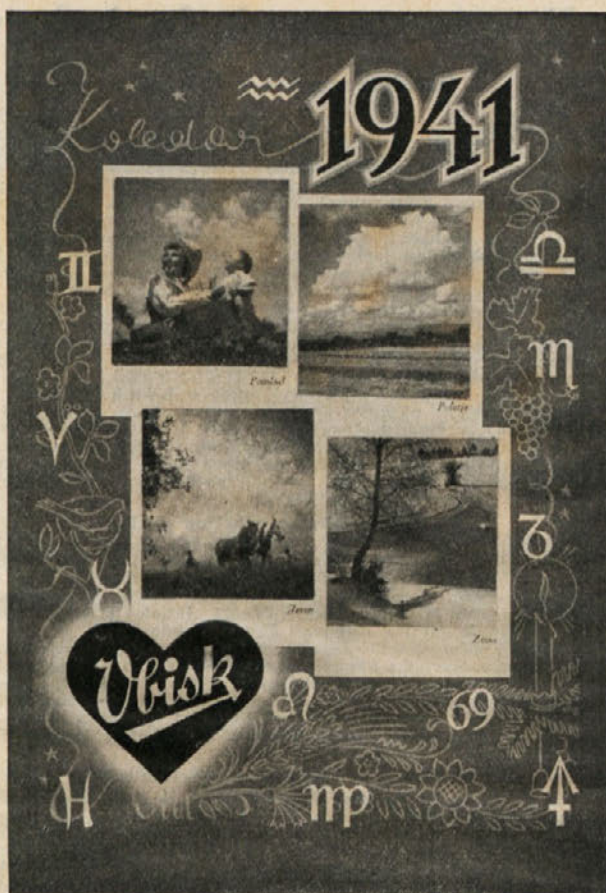
Opozorilo!

Na splošno željo podaljšujemo rok za plačilo celoletne naročnine do konca meseca februarja, da omogočimo čim večjemu številu naših naročnikov pravico do brezplačnega

Obiskovega ilustriranega slovenskega koledarja za leto 1941.

Ako naročnine še niste poslali, storite to čimprej!

Uprava

KRIŽI • KIPI • DEVOCIONALIJE

H. NIČMAN

LJUBLJANA • KOPITARJEVA 2

Naročnina: za celo leto Din 72.—, za pol leta Din 58.—, za četrt leta Din 20.—, posamezna številka Din 7.—; za inozemstvo celoletno Din 100.—. — Naročnina se plačuje vnaprej po položnici poštne hranilnice št. 17.915 ali pri upravi v Ljubljani, Kopitarjeva ulica — trgovina Ničman.

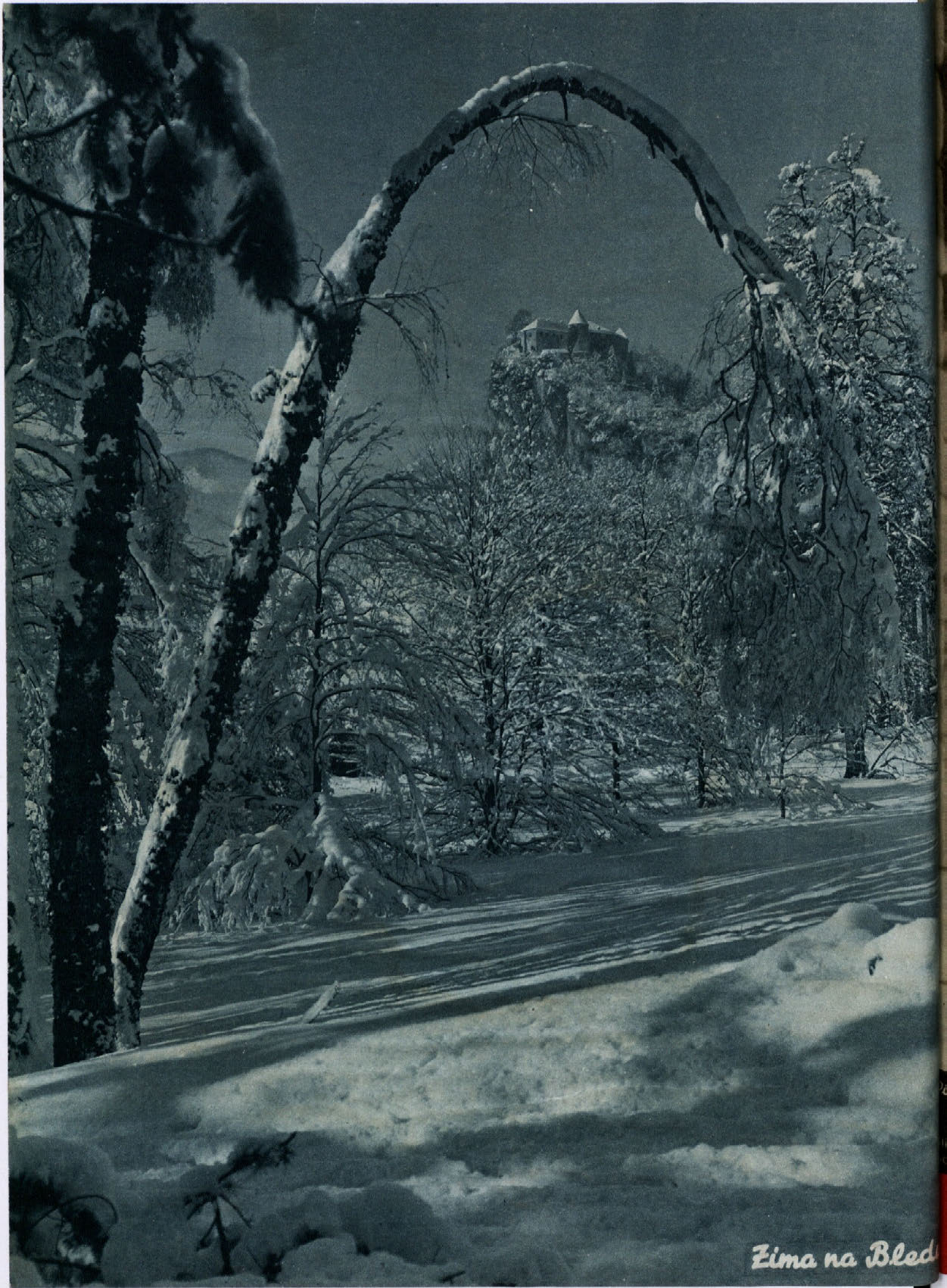
•Obiske izhaja vsakega 1. v mesecu. — Rokopisi se ne vračajo. — Urejuje Mirko Javornik. — Za uredništvo odgovarja Ludvik Klakočar. Izdaja in tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Angel Z avtom

Prizor iz prve slovenske
otroške opere, katere
tvorca sta skladatelj
Lojze Mav in Maks
Simončič, režiser D.
Zupan. Peli in igrali
so jo otroci v ljublj.
opernem gledališču z
velikim uspehom

Pogled na gledališče med predstavo za otroke

Zima na Bled